

izhaja vsak
četrtak. —
Cena ure je
K 10 — za
leto — (Za
Nemčije K
12 — za
Ameriko in druge tuje države K 14 —)
— Posamezne številke se prodajajo po
30 stvaric.

DOMOLJUB

**GLASILO JUGOSLOVANSKE
: : KMETSKÉ ZVEZE : :**

Npisi in do-
pisi se pošil-
jajo: Ured-
ništvo „Do-
moljuba“,
Ljubljana,
Kopitarjeva
ulica. — Naročnina, reklamacije in is-
terati pa: Upravištvo „Domoljuba“,
Ljubljana, Kopitarjeva ulica

V začetku je bila laž...

Te besede bi lahko napisali na čelo nove kmetijske stranke. Nekateri častihlepneži so si vbili v glavo misel, da morajo razbiti edinstvo v kmetijskih vrstah. Izmisli si obrabljeno geslo: kmet kmeta. Mislijo si: »To mora vleči. To bo vsakdo verjel.« V svojem listu oznanjajo: Previdnost in trdna volja, da bodi in ostani naša stranka res prava stranka slovenskega kmeta, pa je narekovala strogo odredbo, da se vodilna mesta zaupajo samo kmetom. Tako govore v svojem listu. Previdnost je res narekovala, da so postavili ravno te može na čelo svoje stranke, pa ne previdnost in trdna volja za blagor in gmotno blagostanje našega malega in srednjega kmeta, pač pa previdnost in trdna volja, da namečejo kmetom peska v oči in prikrijejo svoje kmetškemu stanu kvarne namene.

Mi se za danes ne bomo bavili z brezmiselnostjo in naravnostno sleparsko agitacijo, da spadajo v politično stanovsko organizacijo kmetov vsi, ne glede na to, kakšnega mišljenja so. Vprašamo: Ali naj gre voda in ogenj skupaj? Namen politične stranke je vendar, da posega v vse javne zadeve, dobi vpliv na vse državno življenje in ga prikroji po svojih nazorih in svoji volji. Zato so strankarski boji, zato silna prizadevanja strank, da dobe večino in uveljavijo v državnem življenju svoje zahteve, svoj program, svoje brezversko ali versko prepričanje.

So stvari, katere vsak človek, ki ima svojih pet čutov, izpregleda za koristne in jih potem tudi povsod enako zastopa. Da je treba hudournik, ki trga zemljo in dela silovito škodo, uravnati, to pač vsakdo lahko uvidi, v tem ne more biti nasprotnega mnenja, to lahko vsaka stranka ali vse skupaj na enak način zastopajo. V taki zadevi se lahko združijo ljudje, ki so najrazličnejšega mnenja, prepričanja in vere.

Niso pa samo gmotne stvari n. pr. kako bomo izboljšali našo živinorejo itd. — ki jih morajo zastopati stranke v javnem življenju in v državi. So še važnejše stvari, ki se dandanes odločajo po postavodajalnih zborih in parlamentih. Te stvari se dotikajo najsvetejših človeških čustev, posegajo naravnost v globino njegove duše, zadevajo njegovo najsvetejše prepričanje in njegove najdražje zaklade. V parlamentih odločujejo dandanes o tem, ali bodi zakon krščanski ali protikrščanski, ali bodi cerkev brezpravna in versko

prepričanje preganjano; ali bodi vse naše javno življenje, sodišča, šole, javne naprave, prekrvašeno z verskim ali protiverskim duhom.

Vsaka stranka, ki si hoče priboriti veljave v državnem življenju, mora nasproti tem vprašanjem zavzeti jasno stališče. Vsega se more ogniti, teh vprašanj se ne more ogniti. Vsak slepec vidi, da ravno te stvari dandanes razburjajo svet. Ravno ta vprašanja lačijo stranke na levo in desno. To je tudi jasno vsakomur, ki ima le pičico soli v glavi. Kdor bi bil tako malomaren, da bi se hotel temu ogniti, sila razmer ga bo neusmiljeno zagrabila in ga vrgla na levo ali desno.

Tudi ta takozvana kmetijska stranka ne bo mogla mimo njih. Kaj ste? Krop ali voda? Za ali proti verski šoli? Za? No, kaj porečejo najvernejši liberalci, ki so leta in leta tlačnili naši liberalni stranki, sedaj so se pa zatekli k Vam? Ali ste proti? Kaj porečejo oni, ki ste jih zvičajno pritegnili s svojimi varljivimi gesli na svojo stran? Ali morda niste ne za ne proti? Tako morete slepariti sedaj svoje pristaše, dolgo jih pa ne boste. Politična izobrazba je menda med našim ljudstvom pač že tako napredovala, da vsakdo prejalislej izpregleda nesmiselnost vaših trditve, da morejo biti liberalci in klerikalec in socialist ali z eno besedo: Kristjan in pagan v isti politični stranki, kakor hočete vi. To vi odkrito tudi nočete. To je vam le politična vaba za agitacijo, ker veste, da bi vas naše ljudstvo z bičem napodilo, ko bi prišli z odkritim obrazom in s svojimi praviimi nameni predenj. Zgodovina političnih strank v polpretekli dobi dovolj jasno uči, da so vse takozvane agrarne - kmetijske - stranke hodile pot neodkritosrčnosti, kakor jo hodite vi sedaj. Ko so se čutile dovolj močne, so pokazale svoje svobodni selno, brezversko srce. To vidimo danes pri vseh agrarnih strankah na celem svetu. Poskrbeli bomo, da se to pri nas ne zgodi. Zato odkrito povemo: Kar uganja sedaj ta nova stranciča med našimi kmeti, posebno okoli Ljubljane, je največja hinavščina in prikritost, ki si jo more človek misliti. Že radi javne politične nravnosti nočemo in ne smemo trpeti, da bi naše javno politično življenje zagazilo v močvirje breznačelnosti, mlačnosti in hinavščine, v katerem je životarilo pred tridesetimi leti.

Še v drugem oziru moramo odkriti »previdnost« voditeljev te stranke. Gostobesedno ponavljajo v listu in brošuri, češ, da bo kmetove koristi mogel, hotel in znal

čuvati le samo kmet, zato da so tudi na čelo stranke postavili samo kmete. Ti »odkritosrčni« prijatelji kmeta pa sami sebe po glavi bijejo in se postavljajo sami sebe na laž. Dejstvo je, to že danes ugotavljamo, da so postavili na čelo svoj stranki več kot polovico ljudi, ki žive ob kmetijskih žuljih in na stroške kmetov, kmetško gospodarstvo jim je le postranska stvar. Spodaj navajamo zaenkrat glavno opravilo polovice načelstva te stranke. Na druge se povrnemo o priliki.

Po vsem tem, kar smo zapisali, moremo po vsej pravici reči o tej novi stranki: V začetku njenega nastopa je bila laž.

Ali so to kmetje?

Kolovodje nove stranke se bahajo, da so postavili za voditelje kmetov same kmete, v njej gospodarji samo kmet. Za danes bomo slovenski javnosti nekatere od teh »kmetov« predstavili. Poslušajte: Fr. Kalan je trgovec s poljskimi pridelki; Fr. Pustotnik je veleposestnik, ima 118 oralov zemlje, je trgovec in tovarnar žganja; Engelman je pravi pristni trgovec; Fr. Kržišnik je konjski mešetar; Franc Juvan je bivši tovarnar; Bučar je gostilničar; Zupančič in Slanc sta veleposestnika; Hude je trgovec; Ivan Majcen je gostilničar; Makar trgovec; Klinc gosilničar; Pucelj mesar; Tršan polir in mlinar. Vse te imenuje glasilo te stranke kmete. Na to poglavje se še povrnemo.

Odborova seja J. K. Z.

V nedeljo, dne 27. t. m., je imela J. K. Z. seja, katere so se udeležili odborniki skoro polnoštevilno. Seji so prisostvovali tudi kmetijski poverjenik g. prelat Kalan, poslanec Sušnik in podnačelnik Ljudske stranke Bog. Remec. Namesto zaradi shoda v št. Janžu zadržanega načelnika Iv. Brodarja je vodil seja podnačelnik J. K. S. posestnik Iskra iz Lesc.

V seji so se obravnavale pereče kmetške zadeve, o katerih bomo prinesli natančna poročila v prihodnjih številkah našega glasila. Danes samo kratko.

1. O nabavnih in prodajalnih združenjih, ki bi bile danes za kmeta neobhodno potrebne, če se hoče rešiti krempljev tovarnarjev in veletrgovcev, je poročal g. tajnik Zadrugne zveze Kralj. Po zelo živahni debati se je izvolil odsek, ki naj v zvezi z Gospodarsko zvezo takoj prouči

to vprašanje in gre takoj na delo z ustanavljanjem zadrug. — Natančneje poročilo o referatu in debati še priobčimo.

2. Posestnik Bore poroča temeljito o gospodarskih in gospodinskih tečajih, ki naj bi se vršili po Sloveniji že prihodnjo zimo. Tudi ta referat priobčimo. Sklene se pozvati K. Z., naj se posvetujejo in sporoče 1. kje žele gospodarskih predavanj in o čem naj se predava, 2. kje žele tečajev, 3. kje bi bile umestne gospodarske in gospodinske šole.

3. Po poročilu glede poglobitve naše kmetijske organizacije se sklone pozvati vse K. Z., naj se natančno drže poslovnika in da naj redno dopisujejo v »Domojuba«.

4. Pri slučajnostih se sprejme sledeča resolucija:

Zahevamo, da se cene mleku določijo po kmetijskih strokovnjakih, ki bodo potem res tudi odgovarjale proizvajalnim stroškom. Najodločneje protestiramo proti policijskemu sistemu, ki ga izvajajo v em oziru okrajna glavarstva. Za malenkostno prekoračenje smešno nizko nastavljenе cene vlačijo posestnike pred sodišča. Mi ne zahtevamo nič drugega, kakor da se tudi v tem oziru vpošteva načelo, da se krijejo proizvajalni stroški.

Kmete pozivljamo, da začnejo misliti na ustanavljanje mlekarških zadrug, oživljanje starih, kar je potreba sedanjosti, še bolj pa bodočnosti.

Glede oderuških cen, ki jih mora kmet plačevati, se sklone sledeča resolucija:

J. K. Z. mora z žalostjo ugotoviti, da se je kapitalizem razpasel v naši državi v vseh panogah narodnega gospodarstva. Konstatirati moramo tudi, da vlada proti tej kugi ničesar ne ukrene. Cene, ki so jih dosegli vsi industrijski izdelki (usnje, manufaktura, železo, obrtni izdelki itd.) so v najvišji meri oderuške in za kmetški stan neznosne. J. K. Z. pozivlja svoje zastopnike v vseh zastopih, posebno pa v vladi v Ljubljani, beograjski vladi in v Narodnem predstavništvu, da začnejo najljubšeji odpor proti izmozgavanju ljudstva potom kapitalizma. Če ni drugega pomočnika, zahevamo od svojih zastopnikov, da sežejo po najradikalnejših sredstvih.

Glede brezposelne podpore se sklone sledeča resolucija: Na kmetih je dela čez glavo, primanjkuje pa delavnih moči. Zato z vso odločnostjo obsojamo, da plačuje vlada brezposelnim na deželi visoke podpore, ko bi lahko na kmetih dobili dovolj dela. S tem se samo oškoduje državna blagajna, na drugi strani pa zastaja naše narodno gospodarstvo.

Glede preziranja krajnih šolskih svetov od strani vlade se sklone resolucija:

J. K. Z. pozivlja višji šolski svet v Ljubljani, da upošteva pravice kranjskih šolskih svetov. Kmetje hočemo imeti pravice pri imenovanju definitivnih nadučiteljev in učiteljev potom krajnih šolskih svetov. Preziranje krajnih šolskih svetov je preziranje kmetovalcev davkoplačevalcev. J. K. Z. zastopa pravo demokracijo, nasprotuje pa absolutizmu.

Iz Kmetških Zvez.

Trebeljevo.

V naši obsežni občini, ki obstoji iz treh župnij: Prežganje, Janče in Štanga, smo si ustanovili podružnico K. Z. Mi smo sicer za vsako reč bolj počasni in trdi, a glede potrebe lastne stanovske organizacije smo se še precej hitro zdramili. V tem oziru nam je utrdil tukašnji občinski tajnik in deželni poslanec Josip Gale v svojih predavanjih, ki jih je priredil v ta namen vseh treh župnijah, prepričanje, da v sedanjem času, ko se vse organizira, ravno kmet živo potrebuje močne organizacije, ki bi se prizadevala priboriti potrebnih pravic našemu stanu. V predavanjih nam je prav podomače razložil pomen in namen Kmetških zvez, orisal težave, v katerih se sedaj nahaja kmetški stan, prepričal nas je z razložitvijo par zgledov, da tako brezbržni kot smo bili do sedaj za kako stvar, ne bomo nikoli nič dosegli. Edinstvi nam je treba, zavesti nam manjka, zavesti lastne vrednosti. Nič več malodušnih vsklikov: »E, kaj bomo mi kmetje, saj za nas ni pravice, z nami delajo, kakor hočejo,« ampak na delo vsi do zadnjega, srce naj nam preveva misel: mi smo kmetje, stan, ki je podlaga za obstoj celi državi in vsem stanovom. Zato hočemo pravice, zato zahtevamo odpravo krivic. Mi sami hočemo biti gospodarji svoje zemlje. Trpini smo. Trdo je naše delo, delo na polju, žuljave so naše roke, znoj nam moči čelo, od jutra do noči se klonimo k zemlji, da živimo na rodni grudi. Za ves naš trud, za naše žulje, za znojne kaplje pa smo prezirani, zatirani, trgovci nesumljeno pobirajo sad naših žuljev, davčne oblasti nas s trdimi kleščami stiskajo, da plačujemo dohodninski davek. Kar mi kupujemo, ima najvišjo ceno, kar pa mi prodamo, pa ima nizko ceno. Zato treba temeljite izpremembe; vlada nas ne sliši, toda morala nas bo slišati. Tudi mi smo vredni življenja, upoštevanja, pomoči, bolj kot drugi stanovi. Za trdo delo ne maramo preziranja, zatiranja, ne krivičnih davkov, ampak svojih pravic hočemo, v svobodni državi hočemo imeti prostor, pa bomo radi dali državi, kar ji gre. Naše upanje je, da pravice, ki nam gredo, pribori Kmetška zveza. Navdušenc smo šli v armado Kmetške zveze, ker vemo, da ista se bori z energijo za staro pravdo in blaginjo našo!

Na Vnebohod, dne 29. maja, smo imeli ustanovni občni zbor naše podružnice K. Z. Zbralo se nas je čez 300 na Prežganjem. Sklicatelj Gale otvoril zborovanje, nato g. župnik Jaklič navdušeno, v prepričevalnih besedah govori o važnosti združitve kmetov v lastno organizacijo, oriše težave Kmetškega stanu in priporoči vstop v K. Z., nato Gale razloži program K. Z., oriše načrt, po katerem bo delovala K. Z. za prospeh kmetškega stanu. Pozivlja k slogi, polaga na srce onih, ki bodo izvoljeni v odbor, naj požrtvovalno, nesebično delajo na svojem mestu, da bode naša K. Z. res kmetško ognjišče, trdnjava, ki bo branila kmetško ljudstvo pred vsemi zatiranci, dajala mu navodil, ga učila in vodila po potu do cilja. Konačno se je izvolil

odbor, ki je sledeči: občinski tajnik in deželni poslanec Josip Gale, načelnik, ki naj bo obenem tajnik in blagajnik; Fr. Kopravnikar, posestnik, štangarske poljane, podnačelnik; Fr. Jeltnikar, organist, Janče, tajn. nam., A. Štrubelj, pos. in župan, Vel. Trebeljevo, blag. nam. Odborniki: Karel Jaklič, Prežganje; Matija Muškovec, Gozd; Miha Jerant, Volavljje; Lovrenc Habič, Besnica; Jan. Dobnikar, Janče; Ign. Mahkovec, Janče; Ant. Znidaršič, Štanga; Al. Žust, Vel. Štanga; Ant. Končina, Vel. Štanga; Ivan Čoz, Račice. Kmetška zveza šteje 130 članov.

Kmetška zveza za metliški okraj v Belokrajini.

Odbor okrajne zveze za naš okraj je pri zadnji seji enoglasno sprejel te-le resolucije: 1. V vsaki občini naj se takoj izvrše volitve zaupnikov-poročevalcev v zadevi dohodninskega davka. Postava o dohodnini naj se pa pravično in času primerno tako preuredi, da se zviša davčni minimum na 10.000 K. 2. domačim vinom naj se dovoli prost izvoz brez kompenzacij. Uvoz tujih vin naj se obdavči s tako carino, da ista ne bodo konkurirala z domačimi. 3. takoj naj se ustanovi zavarovalnica za živino. — Pri sejah kažejo kmetje-odborniki vrlo zanimanje. Ena ura posvetovanja poteče kar bliskoma, tako živahno posegajo možje v razgovor. Razboritost odbornikov in veliko zanimanje za zvezo med kmečkimi posestniki obeta zvezi krasno bodočnost. — Krajna zveza za metliško župnijo ima v vsaki vasi svoje-ga odbornika. Pri njem naj se zglašajo člani za sprejem. V bližnji bodočnosti napravimo večje zborovanje za vse člane zveze. Dotlej, kmetje, priglašajte pridno svoj vstop!

Iz Sodražice

se nam poroča, da se je v nedeljo, dne 20. julija ustanovila za tamošnjo župnijo podružnica »Kmetške zveze«. Predsednikom je izvoljen znani zagovornik kmetških pravic v Ribniški dolini Fr. Pirc iz Zimaric.

V Lomu

je bil 20. julija ustanovni občni zbor Kmetške zveze za župnijo oziroma občino Lom-Sv. Katarina nad Tržičem. Pristopili so večinoma vsi kmetje. V vodstvu društva je sedem odbornikov iz Loma, trije iz Doline; za načelnika je izvoljen domači posestnik, za tajnika domači župnik. Tako je sedaj fara Lom-Sv. Katarina politično dobro organizirana, ima svojo K. Z., kakor tudi svoj krajevni odbor S. L. S.

Krka.

Še celo na razupiti Krki smo ustanovili podružnico Kmetške zveze. Nekaj malega vabil smo gospodarjem poslali in jih je prišlo več kot smo jih vabili, celo nasprotniki so prišli. Učitelj iz St. Vida pri Stični, g. Jevnikar, je pripeljal nekaj Šentvidcev s seboj. Telega učitelja kmetje hvalijo — že vedo, zakaj. Ko smo slišali, da so Kmetške zveze kot nalašč na kmeta, smo bili precej vsi nato, še celo taki, ki se jim

Drugače vsaka organizacija zdi sama neumnost. Od šeste do desete maše smo bili v šoli, dolge tri ure, pa se še nismo vsega domenili! Smo pač v Kmetstvo zvezo v živo zadeli! Nagajati eden drugemu, zmerjati koga, pobahati se: to ga je dal, ali mu jih je povedal! Kaj se vam zdi, ali bomo od tega kmetje res kaj imeli, bo imel kmet zato kaj več veljave? Prav nič! Zato zbruhajmo se! Organizirajmo se! Da ne bo vsaka šleva imgl kmeta za norca! Zelezničarjev je v primeri s kmeti komaj za eno pest. Pa se jih vse boji! Vse jim ustrezajo, kar si izmislijo. Kdo pa se kaj za to briga, kaj bi kmet rad! Kmet je oderuh, plača naj, pa tiho naj bo! Za to pa, kmet, pomagaj si sam, drugi ti ne bodo!

Shod Kmetске zveze na Mlinšah in v Hotiču dne 20. t. m.

1. Zahtevamo, da se nemudoma uredi v naši državi denarno vprašanje v smislu resolucij trgovske in obrtne zbornice v Ljubljani. Vojna posojila, ki smo jih pod silovitim pritiskom podpisali, se morajo vrniti. Če propade vojno posojilo, bo popolnoma omajano zaupanje v državno oblast in tisoči bodo gospodarsko uničeni.

2. Šoloobvezna doba kmetjskih otrok se mora skrajšati in pouk v šoli tako urediti, da se bodo otroci naučili predvsem stvari, ki so potrebne za praktično življenje in da bodo dobili veselje in razumevanje za kmetско delo. Zahtevamo, da pride v višji šolski svet tudi zastopnik kmetov.

3. Zahtevamo, da se izpremeni, doseđanji, kmetu krivičen lovski zakon, da ne bo kmet romal takoj v ječo, če bo le grdo pogledal zajca, ki mu uglo-da sadno drevje.

4. Zahtevamo, da se v vsakem okraju ustanovi mesto živinozdravnika, ki naj bo živinorejcem svetovalec, učitelj in v slučaju potrebe, pomočnik. Zahtevamo tudi, da se ustanovi prepotrebna zavarovalnica za živino.

5. Zahtevamo, da se uradniki po vseh uradih s kmetjskim in sploh preprostim ljudstvom postopajo vljudno in dostojno ter mu radevolje dajo potrebna pojasnila. Kmet ni in ne more biti advokat, in ne pozna vseh muh, ki jih ima uradni šimel sv. Blokacije.

6. Cene III. razreda na južni železnice naj se znižajo.

7. Nujno zahtevamo umetna gnojila, ki naj se dobavijo po znižani vožni ceni po železnici.

8. »Sveto vojsko« v Ljubljani pozivljamo, naj dela na to, da špirit ne pride v bodoče več v prost promet. Promet s špiritom naj bo vezan in naj se oddaja le v zdravstvene in tehnične namene.

Blejski kot.

6. julija so se sestali odborniki podružnic iz Gorij, Bleda, Boh. Bele, Ribnega Zasipa in izvolili odbor za okr. Zvezo. Odbor je sledeči: Načelnik znani borilec za pravice kmetjskega stanu Jakob Jan župan iz Gorij; podnačel-

nik Ivan Soklič iz Sela, tajnik Ivan Benko z Mlinega. Ostali odborniki: Jakob Polda, Franc Jan, Janez Srna, Jožef Vogelnik za Gorje; Alojzij Žerovc iz Mlinega in Ivan Vešter za Bled; Matjež Cengle in Franc Smole za Ribno; Jakob Zupan, Lovro Poljanc in Janez Pogačar za Boh. Belo. Na sestanku se je obenem izdelal načrt za delovanje Zveze. Poleg splošnih kmetjskih zadev se je sklenilo, da bo Zveza zastavila vse moči, da se pridobe pri agrarni reformi nujno potrebni pašniki ter se pridobe nazaj stare pravice, ki jih hoče erar omejevati. O ostalih sklepih in ukrepih poročamo še več prihodnjič.

Iz pisarne J. K. Z.

VSEM KMETSKIM ZVEZAM.

Pri zadnji odborovi seji JKZ smo razpravljali tudi o gospodarskih in gospodinjstvih težavah. Vršijo se naj po celi deželi. Poverjeništvu za kmetijstvo pojde v tem oziru drage volje na roko. Vršili se bodo večmesečni gospodarski in gospodinjstvi težaji in strokovna predavanja iz raznih panog gospodarstva.

KZ naj tekom avgusta skličejo seje in se o tem posvetujejo. Sklepajo naj predvsem o sledečih točkah:

1. Kje se naj vrše predavanja in o čem žele, da se predava;

2. Kje naj bodo večdnevni, oziroma večtedenski gospodarski ali gospodinjstvi težaji in kdaj;

3. Kje naj bi se ustanovile celoletne kmetijske šole.

KZ naj svoje sklepe o teh točkah sporočajo tajništvu JKZ, ki se bo potem glede izpeljave dogovarjalo s poverjeništvom za kmetijstvo.

Peta: Ne ubijaj!

Kdo se dandanes pač še zmeni za peto božjo zapoved? Malo, bore malo jih je, ki v tem strašnem času še mislijo nanjo. Saj so ubijali na povelje in bili zato odlikovani; ubijali so v strelskih jarkih, ubijali doma. Vse kar si je zmisli človeški razum, je imelo samo en končni smoter — ubijanje.

Potihnili je sicer glavna borba, toda tupaťam še vsplamti, kakor zagorijo ostanki vejevja ob ugašajoči gramadi. Ubijanje se nadaljuje in sicer v nezmanjšani meri. Le poglejmo okrog sebe in opazili bomo, da večina človeštva umira nasilne smrti, povzročene indirektno po svojih soljudeh.

Le poglejte delavca težaka. In kmetiča kočarja! Raztrgana jima je obleka, in čevlji pušćajo vodo. Pravilo za ohranitev zdravja pa pravi: »Imej glavo hladno, noge pa suhe in gorke«. Kako naj se drži siromak tega pravila, ko so cene tako visoke, da jedva zmaguje stroške za hrano, ki pa tudi ni tečna, kot bi morala biti. Tako umira počasni in nazadnje leže v grob vsled ene ali druge bolezni, ki je nastala

vsled pomanjkanja in izčrpanosti, dasi bi lahko živel še dolgo vrsto let. Kdo mu je kriv smrti? Kdo ga je ubil? Ali ne tisti, ki mu je vzel možnost skrbeti za svoje zdravje? In kdo je to? Kaj ni to tisti, ki ga je najemal na delo, ter pri tem gledal samo da ima čim več dobička od njega, ne brigajoč se, če se delavec more preživeti z zaslućkom, ki mu ga daje. Dalje, ali ni trgovec-verižnik kriv njegove smrti, ker je zvišal cene najpotrebnejšim rećem tako, da si jih siromak nabavití ni mogel? Težek odgovor bode dajal vsakdo, ki si išće pretiranega dobička, ker glas siromakov upije v nebo.

Dalje tisti, ki si je umel iz stiske svojih bližnjih ustvariti blagostanje in je lepo oblečen v dobrih čevljih in toplem kožuhu; tisti, ki so mu na razpolago vse udobnosti, kar jih nudi moderni svet, pa vendar umrje prerane smrti, ali je tisti napram sebi izpolnjeval dolžnosti, ki mu jih nalaga peta božja zapoved? Ne. Tudi sebe je umoril z nezmernim uživanjem in razuzdanim življenjem. Zakaj bogatinova bolezen izhaja navadno od nezmernosti, dočim siromakova izhaja iz pomanjkanja.

Kako ogromna je razlika med življenjem siromakovim in življenjem bogatinovim! To razliko kolikor mogoče ublažití je dolžnost vsakega kristjana. Zato naj bi se peta božja zapoved izpolnjevala v vseh podrobnostih in dosti manj gorja bi bilo na svetu!

Španov mlinar iz Starevasi.

„Kmet je hudič!“

Te dni se je peljal prijatelj našega lista po železnici iz Krškega proti Ljubljani. V vozu so sedeli poleg njega boljše oblečeni možje, katerim se je na zunaj videlo, da se jim ne godí slabo. Morda so bili kakšni trgovci. Med pogovorom pride beseda na kmeta. Sodba je bila kratka in jedrnata: »Kmet je hudič, ker s svojimi cenami odira, »Domoljub« ga pa hujska.«

Zdi se, da so se sedaj gotovi ljudje — in teh žal ni malo — spravili nad kmeta in ga obrekujejo ter blatijo, kamorkoli prideš, kot oderuha, brezsrčneža in sebičneža. Ravnotako, kot se spravijo drugič n. pr. nad duhovnika in plujejo nanj, če še tako neupravičeno. Kolikokrat je »Domoljub« že dokazoval, kako se godí kmetu in se njegovi dohodki vidno in grozeče ter stalno manjšajo, v isti meri pa rastejo njegovi stroški in da se danes ravno kmećki pridelki sramotno nizko plaćujejo v primeri z industrijskimi izdelki, toda kaj se zmenijo ti klevetniki za to: »Kmet je hudič, in »Domoljub« ga hujska,« pa je konec besedi.

Zato se mora »Domoljub«, kot najvnetejši zagovornik, prijatelj in bojevnik kmetjskega stanu vedno in vedno povraćati na isto stvar ter neprestano ponavljati trditev: Tisti, ki žene draginjo kvišku, ni kmet, ki pri mnogih

pridelkih niti toliko ne dobi za svoj izdelek, kolikor ga stanejo proizvajalni stroški (recimo mleko), temveč draginjo delajo in jo še ženejo kvišku tisti tovarnarji in veliki trgovci, pa tudi mnogi obrtniki žal niso izvzeti, ki prodajajo svoje blago za 500 do 1000 % višje, kot jih stane.

»Domoljub« in tajništvo Jugosl. am. zv. prejemata dannadan obupne pritožbe s kmetov, kaj bo z bodočnostjo, če bodo tovarnarji in veliki trgovci držali take oderuške cene svojim izdelkom.

Evo n. pr. dopis s Štajerske!

Iz murskega polja.

Srečni smo, da se smemo imenovati Jugoslovani, in zares nam Jugoslavija nudi novo življenje. A samo na tem se ne obstoji naša sreča, posebno kar se tiče kmetijskega stanu in sicer: naše kmetijsko gospodarstvo, kakor videvamo, bo šlo rakovo pot. Kmetijski stan je hudo prizadet z dohodnino in z drugimi davki. Pa k temu ne bi nič oporekali, ako bi nam od druge strani ne pretila nevarnost, namreč kar se tiče **kmetijskih potrebščin**. Sladkor stane zdaj 8 K kg, sol 2 K, petrolej 15 K 70 vin., cene obleke pa so naravnost gorostasno pretirane, na primer: ena obleka za moškega stane od 6—700 K, obuvalec 160 K, klobuk 120 K, spodnja obleka 120 K, skupaj 1100 K. **In to samo za eno osebo.** Zdaj pa se nahaja 7 do 10 in še več oseb pri eni hiši, in sedaj si preračunajte, koliko bi stalo, če posestnik svojo družino **samo enkrat obleče?** Odkod naj vzame kmet toliko denarja, da to plača; nasproti pa, kake cene so za žito in pšenico in druge pridelke? pšenična moka stane 5 K 40 vin. Koliko pa stane pšenica?

Mi s tem nismo več zadovoljni, da bi nam kdo drugi ceno delal pri naših pridelkih, ako pa moramo mi pri trgovcu plačati take cene, kakršne si trgovec sam naredi. Zatorej pozivljamo vse kmete na plan in se združimo v močno kmetijsko organizacijo in tako odločujmo sami cene naši živini in našim poljskim pridelkom. Za koliko odstotkov so si trgovci cene zvišali, za toliko tudi mi svojim pridelkom zahtevamo, in ne potrebujemo nobenih prekupcev, ampak sami lahko vladati svoje pridelke izročimo. Listi večkrat pišejo, da je steber cele države kmetijski stan, kakor se je to v vojski pokazalo; zatorej pa nas naj vlada štiti, da ta steber ne pade ker drugače pada tudi država.

Murpoiski kmetje.

K temu pristavimo še par drobtin, da se bo še bolj videlo, kakšen »hudič« je kmet.

V neki vasi je pogorelo. Treba je bilo na novo zidati. Zato je seveda treba opeke. Obrnejo se do tovarnarja in ta jim zaračuna zidno opeko po — 700 K 100 kosov. In koliko njega stane? Vprašali smo zaupno nekega drugega tovarnarja, ki izdeluje opeko, koliko njega stane opeka. In izpovedal je: kvečjemu 150 K. Torej zgorašnji go-

spod je hotel zaslužiti pri vsakih 100 kosih kar 550 K ali 466%. Seveda, ker je to gospod tovarnar, ni oderuh, ni hudič, hudič je kmet, ki mora tako drago plačevati.

Ko je hotela neka kmetica — če se ne motimo, je bilo to v Podnartu — mleko za par krajcerjev dražje prodati, ker to določajo že bogve od kdaj zastarele maksimalne cene, je bila takoj kaznovana zaradi oderušva za 200 kron.

Pa pogledimo klobuke. Naravnost bajne cene! Trgovci se izgovarjajo na visoko carino, katero velikokrat še sami povišajo, da lahko dražje prodajajo. Ti trgovci so imeli zaloge klobukov, še preden je bila uvedena carina. Toda glej ga spaka! Kakor hitro je bila proglašena carina, so trgovci zaračunili tudi vso staro zalogo klobukov — v svojo korist. Toda konec besedi je: kmet je hudič, Domoljub ga pa hujska.

In tako dalje, in tako dalje.

Nova nastala »Kmetijska stranka« se baha po svojih agitatorjih, da je Ljudska stranka zanič, ker ima 18 poslancev v Belgradu, oni pa da se štejejo k stranki, ki ima 100 poslancev (jugoslovanska demokratska, pri kateri so tudi slovenski liberalci). Da, da, zato pa je tako, ker ima stranka kapitalistov 100 poslancev v Belgradu. Liberalna stranka je kapitalistična od nog do glave, tovarnarji in veliki trgovci v ogromni večini so njeni pristaši, **zato pa se tudi njim ne skrivi noben las**, pač pa znajo naši liberalni uradniki pridno preganjati našega kmeta zavoljo »oderušva«. Da, da, dobro čuti naš kmet na svoji koži, da ima liberalna stranka 100 poslancev v Belgradu. Ko bi teh sto poslancev poslale v Belgrad naše Kmetijske zveze, bi gospodje tovarnarji in veletrgovci drugače plesali.

Tako pa našemu kmetu ne preostane nič drugega, kot da tesno strne svoje vrste v Kmetijske zveze ter tako vedno z večjo močjo nastopa, dokler ne bodo gospodje kapitalisti uklonili svoje ošabne glave. To se je zgodilo svoj čas na Bavarskem, kjer so bile Kmetijske zveze tako močne, da so se kartelirani (združeni) tovarnarji pogajali z njimi glede cen svojih industrijskih izdelkov.

Toda z žalostjo moramo ugotoviti, da se naši kmetje še sedaj vsi ne zavedajo, kako je v sedanjih časih ravno edinstvo za kmeta ne le neobhodno potrebna, temveč naravnost edino rešilna. Vstala je takozvana »Kmetijska stranka«, ki so jo ustanovili liberalni kmetijski magnatje, kateri so se začeli sramovati očitne pripadnosti liberalni stranki, ter motijo celo nekaj naših ljudi, da sledijo njihovim velikim obljubam, katere so zelo poceni. Tako so vrgli v naše kmetijske vrste razdor in namesto da bi se kmetje skupno borili proti krivci, se bodo med sabo rovali, kapitalist pa se jim bo v pest smejal in jih tiho in nemoteno dalje odiral.

Dva kmeta se prepirata za kravo, kapitalist pa molze.

Tisti, ki danes ruši kmetijsko slogo, je izdajca kmetijskega stanu, pa naj se tudi imenuje »Kmetijska stranka«. Vemo, da mnogi naši ljudje tega ne vedo in ne pomislijo, toda ta članek naj odpre oči ter naj spoznajo, da taka politika razdora vede samo v propad. Nad prepadom pa se čuje posmeh debelega kapitalista...

Turška kolportaza.

Menda je to, kar bomo povedali edin slučaj na svetu. Drobiža res manjka v naši državi. Do vinarjev ne moremo sicer natanko vsega izplačati, a dosedaj še nismo vedeli, da bi bili liberalni ničvredni časopisi od države priznani plačilno sredstvo. In nekateri liberalni trafikantje in trgovci si pa le to domišljajo. Tako imamo takega častivrednega gospoda v Žužemberku v osebi trafikanta Podboja. Ta mož je vojni dobičkar, komisijonar itd. itd. — samo taki lepi naslovi. Ta mož si je tudi izmislil najlepši način, kako naj razširi »Domovino«, ki je noben pošten človek ne mara, med ljudstvo. Ko pridejo ljudje po tobak, jim ne izplačuje drobiža, ampak jim usiljuje »Domovino«, ki jo naj ljudje vzemo namesto drobiža, katerega bi jim moral izplačati. Sedaj vas pa vprašamo, pošteni ljudje: Ali ni to prava turška kolportaza, ki more šiniti v glavo somo liberalnim vojnim dobičkarjem?

Mi pa pravimo: Država, od kdaj dovoljuješ ti, da izrablja trafikant pomanjkane drobiža v strankarske namene? Če ne bo tej sramoti takoj konec, bomo drugače govorili.

Še to: Marsikdo ne dobi tobaka, češ nimam ga. Če pa »Domovino« kupi, da, potem ga pa takoj ima in ga da dražje volje na razpolago. Misli si: V prvi vrsti sem liberalen agitator, v drugi šele državni prodajalec tobaka.

Mir ljudem na zemlji!

I.

Naš pregovor pravi, da je boljša kmetijska sprava nego dolga pravda. O tem se bodo prepričali vsi narodi, ki so sedaj krvaveli, stradali in begali iz dežele v deželo skozi 4 ali celo skozi 5 dolgih let; o tem se bodo države prepričevale tudi v prihodnjih letih, ko bodo celice rane, ki jih jim je vsekala vojska. Države so sedaj podobne fantom v ponedeljek, če so se topli v nedeljo. Vsi nosijo rane, vsakega boli tu ali tam, prav tako tistega, ki je druge natpel, kakor tistega, ki je bil bolj tepen. Vsaj brez nič ni bilo pri nikomer. In dobiček od vsega? Stroški in zapor!

A vsaka šola nekaj stane. Sedanja vojska je bila huda šola, dolga šola; veljala je morebiti 15 milijonov ljudi življenje, zapravelo se je na tisoče in tisoče milijonov premoženja; požgane dežele in stotisoči invalidov bodo pričali še dolgo, da šola ni šala in da tudi to niso bile šale. Česa smo se pa naučili v tej šoli?

Na to vprašanje odgovor ni lahek. Mi sedaj že sami ne znamo, kaj se bo sedanjí rod in kaj se bodo še pozni naši potomci iz te vojske učili; vemo samo to, da se je odrezala brazda, ki se bo poznala, dokler bo stal svet, ker je v svetovni zgodovini bilo malo dogodkov, ki bi se po svoji velikosti mogli meriti s sedanjo svetovno vojsko, ki se bo morebiti končala nekako ob peti obletnici, odkar se je pričela. Mi hočemo sedaj, ko se sklepa mir, pribiti samo dve stvari, o katerih mislimo, da smo se prepričali vsi med vojsko. Prva reč je

potreba prijateljstva med posameznimi narodi.

Pred vojsko je bilo razmeroma vsega dovolj, če si imel denar, si bil gospod. Trgovec ti je ponujal vsega, kar bi si bil le zaželel, gostilničar ti je pekel in cvrl, če si imel dosti cesarske podobe v žepu. Vojska je pa prinesla naenkrat pomanjkanje blaga in draginjo, ki je naravna posledica tega, če je blaga malo, kupcev pa veliko. En dan je zmanjkalo moke, drug dan riža, sladkorja, petroleja, dobrega blaga za obleko, ki bi bilo imelo vsaj malo človeško ceno. Zakaj? Zato, ker od nikoder ni nič prišlo v našo državo. Naenkrat je uvidel vsakdo, ki morebiti o tem poprej ni toliko razmišljal, da naša država ne pridelava doma vsega, kar rabi, ampak da nam pošilja skoro cel svet svoje blago, ako hočemo živeti. Kavoj nam pošiljata Azija in Amerika, bombaž, iz katerega se izdeluje blago, pride prav tako čez morje k nam, žveplo pride iz Italije, petrolej iz Galicije, ki je pa bila deloma v ruskih rokah, kavčuga ne pridelujemo doma, ne riža, ne čokolade — kdo bi naštel vse stvari, ki jih dobivamo iz krajev, o katerih smo poprej komaj kdaj slišali! Prepričali smo se, da je dandanes že cel svet ena sama velika družba, ki je med seboj v stalni kupčijski zvezi. V eni deželi se ljudstvo najlažje preživi, če prideluje žito, v drugi, če dela v gozdih, v tretji, če koplje premog, železno rudo ali kako drugo rudo, v četrti, če prideluje čaj in kavoj. Vsaka dežela skuša delati to, kar se tam najbolj obnese, in skuša to zamenjati v drugih deželah za predmete, ki se pač lažje pridelujejo tam. Bog je svet res modro ustvaril, kajti že način, kako so razdeljeni pridelki po posameznih deželah, sili ljudi, da žive med seboj v prijateljstvu, da spoznavajo narodi drug drugega in si medsebojno olajšujejo življenje. S tem pa izvršujejo ljudje glavno zapoved: »Ljubi svojega bližnjega!« Ako bi vsaka dežela imela vse, kar rabi, bi drugih dežel ne potrebovala. Tako pa sledi vsaki državi, ki noče živeti z drugimi v prijateljstvu, kazni za petami; v njeno deželo pride pomanjkanje. Svet je pač tako ustvarjen, da živi najboljše takrat, ako posluša Njega, čigar nauk pravi, da so ljudje vsi bratje, bratje vsi narodi. Kadarkoli svet pozabi na ta Kristov nauk, se kaznuje sam, dela v svojo lastno škodo.

Bakljo razdora so vrgli med kmete.

Vsak kmet danes zna že davno na pamet, da tvori kmetijski stan 80 odstotkov prebivalstva v državi in da je torej najmočnejši stan, toda tudi to ve, da je za 80 odstotkov manj upoštevan kot vsak drugi stan.

Ne zavedamo se pa in ravno to je v našo nesrečo — da brez enotne organizacije ne bomo dosti ali ničesar dosegli. Ker drugače si ne moremo razlagati, kako si more kmet sam razbijati svojo edinost ter tako ubijati svojo moč samo na lepe obljube agitatorjev, ki jih je najela nova »Kmetijska stranka«, in katera se na vse načine prizadeva — tudi z lažjo žalibog — da zanese bakljo stanovskega razdora in boja v kmetijske vrste. Nerazumljivo nam je, kako hočejo nekateri kmetje sami sebe točiči po zobeh.

Danes pa je v interesu kmetijskega stanu naša dolžnost, da se zopet bavimo s takozvano kmetijsko stranko in z njeno po nekaterih krajih silno neosojno agitacijo.

1.) Kmetijsko stranko, kakor je »Domoljub« že poročal, so ustanovili prejšnji kmetijski liberalci, ki se nečejo vsaj navidezno nič več prištevati liberalni stranki, ker le-ta kmete tako prezira, in pa oni naši somišljeniki, ki so hoteli priti potom Ljudske stranke do častnih in plačanih mest, pa se jim ni posrečilo. Ker je bila Ljudska stranka vedno v prvi vrsti kmetijska stranka, in je toliko storila tekom 10 let za prosep kranjskega kmeta, da je bil glavni liberalni očitnik, da samo za kmeta dela, bi vsi ti liberalni kmetje lahko pristopili v Ljudsko stranko oziroma v Kmetijske zveze, če bi jim bilo res največ za kmeta, toda ti gospodje so se lotili v tem času, ko je kmetijska edinost najbolj potrebna, naloge razbijati Kmetijske zveze kot najmočnejšo kmetijsko organizacijo ter tako slabiti kmetijsko moč v najbolj kritičnih časih. Kmetje, ki imate res srce za svoj stan, odprite svoje oči in nikar ne zidajte na obljube stranke, ki nima prav ničesar pokazati. Obljubljati je lahko, a dosegati vspehe je še velikim in starim strankam velikokrat zelo težko.

2. Agitatorji »Kmetijske stranke« agitirajo s tem, da je to vseeno: Kmetijska stranka ali Kmetijsko zveze. Ta agitacija je silno grda. Če si pošten človek, povej, kdo si, če pa zakrivaš svoje ime, je znamenje, da si nepošten ali se sramuješ svoje firme. Zato pozor! Kmetijske zveze, to je naša kmetijska organizacija, ki zbira vse za kmetijski stan vnete kmete v svoje vrste. »Kmetijska stranka« pa ima za voditelje liberalne magnate, čoprav ji sledi nekaj mož krščanskega prepričanja, ki se ne zavedajo, kako s svojim vstopom v »Kmetijsko stranko« delajo razdor v kmetijskih vrstah.

3. Agitatorji širijo neresnico, da bodo Kmetijske zveze tudi prestopile v Kmetijsko stranko. To je grda laž, ki naj preslepi in zmede naše kmete.

4. Agitatorji Kmetijske stranke govore, da Kmetijske zveze hočejo povišati plače duhovnikom. Kmetijske zveze stojijo na stališču, da bodi vsak delavec primerno

plačan, pa o duhovnikih posebej ni nič sklepal. Pač pa nasprotno stoji v programu Kmetijske stranke tiskano črno na bellem, da so kaplani beraško nizko plačani (kar je tudi v veliki večini res) in da se jim morajo plače zvišati. S to objavo hoče Kmetijska stranka dobiti tudi duhovnike zase.

5. Agitatorji govore, da imajo v Belgradu že 100 poslancev, Kmetijske zveze pa samo 18. Pomislite, čisto nova stranka, komaj včeraj ustanovljena, pa ima že 100 poslancev! Ali ni to bedastoča? Pač pa J. D. S. (pri kateri so tudi slovenski liberalci) v Belgradu dovolj poslancev. Ali mari te Kmetijska stranka šteje kot svoje? Ali hoče s tem pokazati, da bo plavala v liberalnih vodah, kot svoj čas znane samostojne kmetijske stranke?

6. Agitatorji »Kmetijske stranke« usiljujejo povsod svoj novi list, ki se imenuje »Kmetijski list«. Kmetje, naše edino glasilo je »Domoljub«, na Štajerskem pa »Slovenski gospodar« in »Straža«. Te naše liste pridno naročajte, jih širite ter tudi berite.

Razdiravcem kmetijske edinosti pa povejte resnico v obraz, zapeljane poučite, povsod pa širite misel o Kmetijskih zvezah in nabirajte člane.

Kakšen mir so naložili Nemški Avstriji?

Znano je, da se je nemško-avstrijsko odposlanstvo v Parizu pritožilo nad pretrdimi mirovnimi pogoji, ki so jim bili prvič predloženi. Četvorica je upoštevala te pritožbe ter mirovne pogoje nekoliko omilila, dasi so še vedno zelo bridki. Mirovni pogoji so sedaj ti-le:

1. Nemška Avstrija mora v 30. letih plačati vso vojno odškodnino, katere višino bo določila posebna komisija.

2. Nemška Avstrija mora oddati vse morske ladje.

3. Oddati mora Jugoslaviji in Rumuniji skupno 6000 molznih krav, 2000 mlade goveje živine, 100 bikov, 3000 telet, 2000 glav plemenske živine, 2000 plemenskih konj, 1000 ovac in 1000 pitanih prešičev. Oddati bo morala tudi še nedoločena količina izdelanega pohišva (ker so v Srbiji vse oropali).

4. Predvojne državne dolgove prevzamejo sorazmerno vse države, ki so nastale na ozemlju bivše monarhije.

5. Vojne dolgove prevzame samo Nemška Avstrija.

6. Vsi bankovci na ozemlju bivše monarhije se morajo zigosati ter tekom enega leta zamenjati za lasten denar.

7. Kje zidati železnice v Nemški Avstriji in kako voditi železnični promet, bodo določale druge države.

8. Med Čehoslovaško in Jugoslavijo sta dve prosti železniški zvezi, od katerih ena bo tekla po nemško-avstrijskem, druga pa po ogrskem ozemlju.

9. Kar se tiče meja, dobi Italija Tirolsko do prelaza Brenner, na Koroškem pa bo sporni del glasoval, kam hoče pripadati. In sicer se ta glasovalni del loči v dva dela. Južno vzhodni del Koroške (Rožna, Podjunska, Mežiška dolina) bo glasoval

pod jugoslovansko upravo, ožja celovška kotlina (celovška okolica z gosposvetskim poljem) pa pod nemško upravo. Glasovalo se bo 3 mesce po podpisu mirovne pogodbe. Na Štajerskem ostane v bistvu dosežanja demarkacijska črta kot državna meja.

Vprašanje je, če bo hotela Nemška Avstrija podpisati te mirovne pogoje.

Tedenske novice.

Jugoslavija.

j **Odpust iz vojaške službe.** Vojni ministar je odredil, da se morajo vsi rezervisti, ki spadajo v tretji poziv, nemudoma odpustiti iz vojaške službe.

j **Invalidski davek.** Izšla je ministrska naredba o invalidskem davku po določilih stopenjah.

j **Vojaški izgredi v Mariboru in Varaždinu.** V Mariboru in Varaždinu so se uprli vojaki, pri čemer je prišlo do boja med stražo in uporniki. Je nekaj mrtvih in ranjenih. Vzroki so menda v nezadostni opremljenosti, vzroki pa leže najbrže v italijanski agitaciji, ki bi rada povzročila nemire v Jugoslaviji, da bi imela s tem vzrok posegati vmes. — Mir je bil takoj upostavljen.

j **Vojna škoda,** ki so jo povzročili nemški vojaki na slovenskem Koroškem, znaša 7 milijonov kron. Kdo jih bo plačal?

j **Italjani so ustrelili finančnega nadzornika Ivana Koblerja,** ki se je na svojem službenem obhodu približal za 200 m demarkacijski črti. Ranjenega z dum-dum kroglo so prepeljali v ljubljansko bolnico, kjer je umrl.

j **Velika suša vlada v Dalmaciji.** Polja so vsled pomanjkanja dežja ogorela. Vina bo le malo.

j **Španska bolezen se zopet močno širi v Istri.**

j **Pomnožitev orožništva.** Ministrski svet je sklenil zvišati število orožništva na 20.000 mož.

j **Romanje.** Znani liberalni pa nad vse nedemokratski minister, ki si je ovekovčičil z odstavljanjem glavarjev po Sloveniji, bo nastopil potovanje po novo osvobojenih krajih. Obiskal bo brez dvoma tudi glavarje v Črnomlju, Brežicah in Slovenjgradcu, kjer bo povsod najslavesneje sprejet. Vsaj upamo tako!

j **Kralj Nikita straši.** Črnogorski narod je ponovno že proglasil svoje zedinjenje z Jugoslavijo, špekulant Nikita, ki je svoj čas nosil črnogorsko kraljevo krono zato, da je uspešneje špekuliral, pa že zmerom misli, da je on edino merodajni voditelj črnogorskega ljudstva. In zato sedaj izjavlja, da še ne odneha od svojih pravic. Podpira ga seveda Italija, ta zli duh Jugoslavije.

Domače novice.

d **Dekan na Vrhniki** je postal mestni kaplan g. Ivan Kete.

d **Župnik pri Sv. Duhu** pri Krškem je postal g. Franc Zorko.

d **Župnik na Raki** je postal bivši vojni kurat g. Martin Škrjanc.

d **Liberalna laž.** »Slov. Narod« je poročal, da so se naši poslanci izjavili za to,

da se zamenjajo krone v razmerju 1:3. To je ravno taka neresnica kot svoj časvest o Korošcevih rekvizicijah.

d **Za pogorelce v Zagradcu** je dovoljena državna podpora 50.000 K. Prehranjevalni urad izvede poleg tega še sam v svojem delokrogu pomožno akcijo.

d **Francoski tanki.** Za nekoliko dni pridejo v Zagreb francoski tanki, ki jih sedaj razlazujejo v Belgradu. Po posetu v Zagrebu jih prepeljejo v Ljubljano.

d **Mohorjeva družba** naznanja vsled opetovanih vprašanj, da se oglasi družbenikov še vedno sprejemajo. Razun Koledarja so družbene knjige za eden del udov že dotiskane. Da pa vemo določiti število ponatisa prosimo, da se družbeniki takoj zgledajo pri svojih poverjenikih do konca julija ali vsaj prve dni meseca avgusta. Denar za knjige iz zaloge se more letos pošiljati samo po nakaznicah in samo Ljubljanski kreditni banki v Ljubljani. Obžalujemo, da so dobili gospodje poverjeniki račun stroškov prepozno — ko so bile družbene knjige že razdeljene — a krive so tega letošnje poštnje in prometne razmere. Tudi račun zadnje pošiljatve smo mogli šele odposlati, ko smo dobili račun od spediterja Ranzingerja v Ljubljani. Prosimo naše člane, da gosp. poverjenikom stroške naknadno povrnejo.

d **Zbirka za invalide.** Orožništvo je za junake, ki so padli v bojih na naši severni meji ali pa postali invalidi, ustanovilo zbirko, katere znesek je 20.719 K 12 vin. V posnemanje te hvalevredne in človekoljubne ustanove, se obračamo na rodoljubno občinstvo z prošnjo, naj bi najizdatneje priteklo v pomoč tem našim prvim mučenikom, ki so svoje življenje ali pa zdravje žrtvovali v korist naše osvobodjene domovine. Sprejet bo z hvaležnostjo vsak, tudi najmanjši prispevek pri dravski diviziji, brambni oddelek v Ljubljani. Iz že nabrane in še prispevajajočih vsot, se bodo nakazale podpore revnim in potrebnim svojem padlih junakov odnosno invalidom, kateri so se po 1. novembru 1918 bojevali na Koroškem, Štajerskem ali Ogrskem. Prošnje za podpore iz teh prispevkov, opremljene z vojaškim in ubožnim poročilom ter z družinskim matičnim poročilom, naj se naslovijo na brambni oddelek, dravske divizijske oblasti v Ljubljani.

d **Izgubil se je 15-letni fant** Janez Krajnc iz Pliberka. Odšel je brez vzroka 14. julija proti Prevaljam, kjer ga je še 15. julija neki njegov znanec videl in z njim govoril. Fant je okroglega lica, modrih oči ter ima rumene lase. Obleden je v rujavo obleko in nosi škornje. Sumi se, da se je podal deček kam na Kranjsko. Kdor bi dečka izsledil, ali če bi fant mogoče pri komu stopil v službo, prosí se, naj bi dotični blagohotno naznanil očetu Janezu Kranjcu, železniškemu delavcu na Dvoru pri Pliberku.

d **V Peračici** pri Brezjah priredimo dne 3. avgusta (v slučaju slabega vre-

mena dne 10. avg.) vrtno veselico. Vsa dobiček je namenjen za dovršitev nove ceste iz Brezij na Leše. Spored: Dražba lesa, srečkanje, šaljiva pošta in prosta zabava. Okoličani, prihitite k obilni udeležbi!

d **Splošne pritožbe** se čujejo, da pri poveljstvu dravske divizije službujoči častniki zelo neprijazno ravnaajo z našimi ljudmi, ki prinašajo dobro utemeljene prošnje za preložitve orožnih vaj. Uljudno prosimo, da se tu napravi red, sicer bomo morali zadevo izročiti višjim oblastem.

d **Pozor občinstvo!** Po deželi se pojavljajo razni sleparski potniki in potnice ter sprejemajo naročila za povečane slike itd. Zastopajo večinoma čifutske tvrdke iz inozemstva, in znano je, da so njih izdelki itak pod vsako kritiko. Potniki zahtevajo seveda naplačila, in največ slučajev je, da so stranke opeharjene, izgubijo denar in svoje originalne slike, ki so jim bile najdražji spomin. Nekateri teh potnikov so celo tako predrzni, da se sklicujejo, da so poslani od ljubljanskih tvrdk, da s to pretvezo lažje sleparijo. Občinstvo naj bo torej previdno in pokaže takim sleparjem vrata. Zupanstva in orožništvo pa naj bi šlo občinstvu v tem oziru tudi kar mogoče na roke, da se zatre taka zalega, ki škoduje splošnosti.

d **Roparski umori.** Na Lajteršperku pri Mariboru so našli za opekarno umorjenega 24-letnega Alojzija Jarmana, rudarja iz Ploske pri Trbovljah. Uropan je bil za 8000 K, katere je imel pri sebi. Na cesti blizu Št. Ilje je bil izvršen enak zločin, katerega žrtev je bil 24 let stari železniški delavec Alojzij Farazin iz Št. Ilje. Umorjenec se je vozil s kolesom, bil zadet s tremi strelji in uropan za kolo, klobuk in 600 K gotovine. Tretji roparski umor se je izvršil za Spiljem za demarkacijsko črto. Žrtev je bil Ue, posestnikov sin iz Gersdorfa. Zadeti je bil od petih puškinih strelcev in uropan za 4000 K. Vsi trije umori so v najožji zvezi in se sumi, da so bili izvršeni po enem in istem zločincu. O storilcu še ni nobenega sledu.

Bezuljak pri Begunjah. Požar je uničil 23. julija zvečer dvema posestnikoma Janezu Zalar in Gregorju Turšič gospodarstva poslopja, kozolce, skednje in hleve. Zgorelo je mnogo sena, snopja in nekaj poljedelskega orodja. Kako je ogenj nastal, se ne ve. Iz okoliških vasi prihiteli ljudje, posebno pa domači vaščani, so delali na vso moč, da bi ogenj omejili. Prihiteli so tudi gasilci iz Cerknice in Dolenje vasi s svojimi brizgalnicami, za kar jim bodi izrečena prisrčna zahvala. Velika sreča je bila, da ni bilo vetrovno in da so bili ljudje še pokonci. Sicer bi bilo gorje! Škoda je že itak velika. Prizadeta gospodarja se priporočata dobrim srcem.

Občni zbor gorenjske podružnice SDZ se je vršil 26. t. m. prvič po petih letih v Radovljici v Ljudskem domu. Udeležba je bila polnoštevilna, tem potom se odbor mora zahvaliti g. župniku Faturju, ki je dijakom šel posebno na roko. Navzoče so

pozdravili g. župnik Fatur, g. kaplan Tome n v imenu Slomškove zveze g. nadučitelj Šlapšak. Za tekoče poslovno leto je bil izvoljen sledeči odbor: Predsednik: Bitenc Mirko, stud. phil.; podpredsednik: Žibert Jakob, bogoslovec; tajnik: Špendal Josip, stud. phil.; blagajnik: Sodja Valentin, med.; knjižničar: Pleša Franc, bogoslovec; 1. revizor: Ambrožič Franc, bogoslovec; 2. revizor: Slivnik Anton, med.

Slov. kat. izobraževalno društvo na Breznici vabi k prireditvi, ki bo dne 3. avgusta ob 6. uri zvečer v dvorani stare šole. Spored: 1. Nagovor. 2. Petje. 3. Igra s petjem v 5. dejanjih »Sanje«. Pa priditel Čisti dobiček bo za pogorelce v Zagradcu.

Pred sodnikom sta se strela ljubljanska brata gospoda Ivan in Filip Šebeni radi razžaljenja časti. Z dežnikom je krepko pomagala Filipova gospa. Hrabra bojovnika sta prevrnila črnilo, kri je tekla, zapisnikarji so iskali kritja pod klopni. Sodnik je dal vse tri zapreti po tri dni.

Zlobne roke. Pretekli terek je zlobna roka uničila posestnika Petru Brojan iz Lok, vse nasade lepo rastočih buč, ter kakih 100 šopov natičnega fižola. Pred kratkim je bilo ravno istemu podžaganih 10 lepih, mladih sadnih dreves, tako ima zgoraj omenjeni posestnik že veliko škodo. Skrajni čas je že, da prejme storilec za sluzeno kazen.

d Občni zbor kmetijske podružnice. 3. avgusta ob 10. dopoldne se vrši v Škofji Loki v dvorani izobraževalnega društva občni zbor podružnice Kmetijske družbe.

d Tajništvo Slov. Kmečke Zveze in Ljudske Stranke se je ustanovilo v Mariboru. Pisarna strankinega tajništva se nahaja v Cirilovi tiskarni.

d Jugoslovanski obrtnik. Izšla je 3. številka tega zanimivega in za vsakega obrtnika, ki hoče napredovati, potrebnega lista. V člankih je toliko poučnega, da bo vsak obrtnik z veseljem čital svoje glasilo. »Jugoslovanski Obrtnik« stane do konca leta 8 kron ter se naroča pri upravnistvu v Ljubljani, Sodna ulica 11.

d Dopisovanje z vojnimi ujetniki v Italiji. »Slovenski Rdeči križ« javlja: Ker prihajajo od svojcev vojnih ujetnikov v Italiji še vedno pisma za ujetnike, opozarjamo, da je točasno dovoljeno le pošiljanje dopisnic. Nadalje naj se držijo svojci ujetnikov v Italiji sledečega: dopisnica naj se piše s črnolom in razločno; — kratko; — na dopisnice naj se ne prilepajo znamke, ker so poštnine proste; — piše naj se tedensko in sicer ena dopisnica; — dopisnice naj se pošiljajo na »Slovenski Rdeči križ« Ljubljana 3, ali pa prineso v urad: Poljanska cesta š. 4, II. nadstropje, vrata št. 39. Društvo »Slovenski Rdeči križ« je založilo za dopisovanje z ujetniki v Italiji dopisnice z odgovorom in se dobijo v pisarni Poljanska cesta 4 (Alojzijevišče, II. nadstr., po 10 vinarjev kos. Da ne bo zaprek pri pošiljanju pošte v ujetništvo, naj se svojci drže natančno zgorajšnjih navodil.

d Dinar in inozemski denar. Uradni kurzi Centrale za plačevanje v inozemstvo od 23. julija 1919: London, 1 funt šterlingov = 45.50—45.95 dinarjev, Amerika, 1 dolar = 9.95—10.05 dinarjev, Pariz, 100 frankov = 150.00—151.50 dinarjev, Švica,

100 frankov = 182.00—183.80 dinarjev, Italija, 100 lir = 123.25—124.550 dinarjev, Grška, 100 drahem = 171.00—172.75 dinarjev. — Iz tega je razvidno, da tudi dinar nima tiste vrednosti, kot jo je imel pred vojsko.

d Pošiljanje pisem v Ameriko posreduje »Slovenski Rdeči križ« v Ljubljani. Pismo naj obsega samo družinske razmere, naslov naj se napiše natančno, razločno in s črnolom. Tako opremljeno pismo naj se vloži v kuverto in priloži 70 vinarjev za poštnino ter pošlje na »Slovenski Rdeči križ«, Ljubljana, Poljanska cesta 4, II. nadstropje, vrata 39.

d Sorodniki vojnih ujetnikov v Italiji, ki ne morejo denarno podpirati teh ujetnikov, naj vložijo na »Slovenski Rdeči križ« v Ljubljani, Poljanska cesta 4, II. nadstropje, vrata 39, od županstva in župnega urada potrjeno prošnjo, da sami nimajo sredstev za podporo svojih sorodnikov v ujetništvu in zato prosijo zanjo pri Rdečem križu. Obenem naj se navede v prošnji natančni naslov dotičnega vojnega ujetnika, ki se zanj prosi podpore.

d Zvonovi, ki jih je Avstrija naropala po Jugoslaviji, niso bili preleti v topove, marveč se nahajajo v Feldhofu pri Gradcu. Umestno bi bilo, ako bi se vlada zanimala za to stvar ter dosegla, da se zvonovi vrnejo.

d Samoraj in požar. Dne 25. julija ob 8. uri zjutraj se je začel iz hleva posestnika Antona Oblaka na Viču strel in kmalu nato je bil hlev v ognju. Na pogorišču so našli sina omenjenega posestnika ustrejenega, samokres poleg njega, iz česar se domneva, da se je Franc Oblak, ki je bil v zadnjem času posebno obupan, ustrelil in da je pri tem zanetil požar. Zgorela je Oblaku streha raz hiše in hleva. Škode je 25.000 kron.

d Najdeno žensko truplo. Dne 24. julija so našli v Ljubljani nekaj metrov pod mostom na Fužinah žensko truplo. Po obleki soditi je bila ženska iz boljših krogov, stara od 30 do 35 let. V vodi je znala biti kake tri tedne. Znakov nasilstva ni najti. Truplo so prepeljali v mrtvašnico na občinsko pokopališče pri D. M. v Polju. V ušesih je imela uhan, na prstu prstan, na nogavicah monogram. Te stvari se nahajajo pri orožnikih v Vevčah.

Drugod po svetu.

p Posledice izgladovalne blokade. Vodja berlinskega mladinskega urada objavlja statistične podatke o trpljenju nemških otrok vsled izgladovalne blokade. Umrljivost dece se je zvišala tako zelo, da je umrlo l. 1917 za 50.000 nemških malih in šoloobveznih otrok več, kakor v letu 1913. Še hujše od umrljivosti je naraščalo število obolenosti otrok.

p Tudi v Ameriki boljševištvu. V mestu, kjer stoluje predsednik Združenih držav, Washingtonu, je izbruhnil upor črncev, ki jih je tam zelo veliko število. Vneli so se krvavi boji med črnici in vojaštvom. Bolnice so vse prenapolnjene.

p V Londonu so z veliko slovesnostjo obhajali v ondotni stolnici praznik sv. Cirila in Metoda.

Dopisi.

Z DOBROVE PRI LJUBLJANI

Zadnje deževje smo tudi mi precej občutili. Mislili smo že, da bo treba zgraditi barke, da bi mogli do sosedov. — Žita so polegla, in vendar upamo, da bo za naš vsakdanji prepeprebni kruhek še kaj ostalo.

Drugače pa bi bilo tu vse po starem, če bi naši novodobni pristaši Jugoslovanske demokratske stranke ter prejšnji takozvani liberalci ne preskrbeli večkrat za kako zabavo. Večina njih — bolj potuhnjeni — si je v nedeljo zopet namazala obraz z novo barvo, ki se imenuje »Neodvisna kmetijska stranka«. Dole so se pehali ti možakarji kot JDS. za liberalna nacija, od nedelje naprej pa kot neodvisni ljudje za neodvisnost kmeta. Velik korak naprej, kajne?!

Pa pogledjmo, kako so zborovali pri Mežnarju! Ko so šli ljudje od maše, so jih neodvisni agitatorji vabili ter izpeljali na shod. Skrbno so pa čuvali, da ne bi prišlo vabilo tudi na ušesa takih mož, ki bi na shodu mogli prav dočista umiti te naše pobarvane zamorčke. Govoriti sta jim baje prišla dva »kmeta« iz daljnih krajev, ker domačin premaloo zapajajo. Izvolili so si seveda tudi odbor — nekaj sebi vrednih ter več naših zavednih mož in fantov, ki jih še zraven ni bilo, so spravili v odbor. No, takoj prvi korak jim je bil usoden. Mi jih moremo le pomilovati ter jim obljubiti, da gotovo pridemo — pa tudi tisti, ki so jih zvolili v odbor — zagrebit njih mrtvorojeno strancičo.

Mi drugi bomo delali pod okriljem Kmetijske zveze, ki ima že ogromno armado zbrano, da bo zastopala kmetijske koristi ter se potegovala za kmeta in njegovo pravico. K tej stranki pojde vse pošteno in pametno. Oni naj pa le prevračajo kozolce, da bo kaj smehal!

SMARJE PRI LJUBLJANI

Otroka, ki je izginjal 14. t. m., so odpeljali cigani v smeri Šmarje-Lipoglav, št. Pavel, Rudnik. Ljudje, ki so videli cigane z nenavadno belim otrokom, so to 21. t. m. sporočili na otrokov dom, odkoder so o tem obvestili orožništvo in otrokovo mater, ki se je takrat slučajno nahajala v vasi Selo pri Rudniku. Orožništvo je začelo cigane takoj zasledovati, mati pa je potzvedovala v okolici Rudnika. In res je izvedela, da so ravno kar opazili cigane v bližnjem gozdu. Da so se prepričali o resničnosti govorice, so se napotili trije fantje, med njimi Jožef Ahlin iz Srednje vasi pri Rudniku, za cigani. Kmalu so našli cigane, ki so si ravno kuhali kosilo. Jožef Ahlin je med njimi takoj spoznal otroka, ki ga je pred enim tednom slučajno videl še pri materi. V bipu ni vedel, kaj bi storil. Vprašal jih je, če so prišli iz Šmarja. Cigani so takoj spoznali, da jim preti nevarnost. Pred fanta stopi cigan s puško in ga vpraša, kaj išče pri njih. Drugi cigani so med tem izginili v gozdu. Ker ni imel nobeden izmed omenjenih fantov orožja pri sebi, so se umaknili, cigan pa je šel za svojimi ljudmi. Tudi o tem je bilo takoj obveščeno orožništvo. Ker je sedaj vsa zadeva v rokah orožništva, je upati, da v kratkem zasačijo nesramne tatiče. Ako bi pa kdo videl cigane, naj to blagovoli takoj sporočiti na bližnjo orožniško postajo, ker bo s tem olajšal delo orožnikom in ob enem napravil veliko uslugo nesrečni materi.

IZ TRATE V POLJANSKI DOLINI

Tukajšnji dopisnik liberalnega lista »Dobrovina« se je podal v 28. številki imenovanega lista na polje, katero je jako nevarno, ne sicer za njega samega, pač pa za njegove ožje pristaše. Kar on zahteva za Kumra, to mi zahtevamo za Palečka in Jezerška: Natančne poizvedbe, kako sta v vojnem času prodajala tobak, sladkor in razno drugo blago; dalje kako je Jakob Jezeršek posloval kot žitni in krompirjev komisar, bodo te marsikaj dognale. Naš namen je tu javnost opozoriti, da se taki bogataši v resnici primerno obdavežijo in njihovo poslovanje strogo pregleda, naj so že poslovali kot trafikantje ali komisarji.

IZ TRŽICA.

Na cvetlični dan in pri nabiranju doneskov za invalide se je dobilo 4165 K 45 vin. Šola pri sv. Ani je nabrala 14 K 32 v, v cer-

kveno pušico je prišlo 130 K. — V Puterhofu je 14. t. m. g. svetnik Potokar blagoslovil novo jako lično gozdno kapelico, posvečeno presv. Srcu Jezusovemu. Dala jo je postaviti pobožna gospa baronica Born. — Kakor se čuje dobi naš trg že letos meščansko šolo za dečke, morda tudi za deklice. Ako ne, potem dobi dekliska šola šesti razred. Tudi napredok. — Vincencijeva družba je praznovala te dni tridesetletnico obstoja. Ima 2 hiši, zavežiše, šolsko kuhinjo. V tridesetih letih je izdala za reveže in za poslopja nad dvesto tisoč kron denarja. Blagoslov božji je bil očiten nad družbo.

IZ TRATE V POLJANSKI DOLINI

Liberalni list »Domovina« se je spril nad našega župana Uršiča in mu očita, da ni podpisal majniške deklaracije, in da ne posluša postavno. Na ta očitanja odgovorimo sledeče:

1. Da je župan Uršič podpisal majniško deklaracijo, se je svoj čas lahko bralo v slovenskih listih, kjer je bila občina Trata navedena med onimi, ki so majniško deklaracijo podpisale. Pač pa je res, da nismo nikjer brali, da bi bil isto podpisal g. poštar Rabič, ki je še le takrat pokazal jugoslovansko srce, ko tudi za c. kr. uradnika ni bilo več nevarno, ampak prej koristno.

2. Liberalna »Domovina« očita našim pristajem, da niso narodno zavedni. Mi pa lahko rečemo: »Vsak pristaš »Slovenske ljudske stranke« je bil in je narodno bolj zaveden kot pristaš liberalne »Domovine« trgovca Paleček, ki je menda edini v Poljanski dolini imel na svoji trgovini nemški napis »Spitzenkloppelei«. In dopisnik »Domovine«, hi hoče biti naroden, se družiti s takimi ljudmi! Sicer je pa to njegova zadeva; samo poduka glede narodnosti od takih ljudi ne sprejmemo.

3. Vsak pošten in razumen človek ve, da je župan Uršič v blagor občine in v blagor posameznim občanom storil veliko več kot je bila njegova dolžnost med tem ko so liberalni trgovci ljudi odirali na tak način, da je grdo o tem slišati. Le počakajte volitev in videli boste, ali bo zmagal oderuški liberalni trgovec, četudi poštar z njim drži, ali kmet, pristaš Slovenske ljudske stranke.

IZ METLIŠKE OKOLICE.

Toča, ki je najhujše obiskala Radovico, tudi nam ni prizanesla. V metliški župniji so menda najbolj prizadeti krog Treh far. — V zadnjem času se pojavljajo zopet drzne tatvine. Fantje — na žalost povemo — iz dobrih trdnih hiš na Primosteku so nedavno na Radovičih ukradli iz hleva par volov in jih odgnali v Karlovec na prodaj. Te tiče so že dobili. — Kot neko žalostno novost opažamo tu doli, da se ob nedeljah vedno bolj dela. V tem, ljudje božji, pa ne bo napredka, ne blagoslova. Ako hočemo sami sebi dobro, potem naj ostane nedelja to, kar je bila do zadnjih časov: Bogu v čast, duši v korist in telesu v odpočitek!

Gospodarski del.

Enketa zaradi ustanovitve zavarovalnice za živino.

Anketa zaradi ustanovitve zavarovalnice za živino se je vršila dne 22. julija t. l. v dvorani Slovenske kmetijske družbe. Udeležili so se je živinorejci iz vseh krajev Slovenije, poleg njih zastopniki vlade, združnih zvez, živinorejski strokovnjaki in živinozdravniki. G. prelat A. Kalan je kot načelnik poverjenišva za kmetijstvo pozdravil udeležence in sporočil, da je deželna vlada sklenila, ako mogoče še v letošnjem letu ustanoviti državno zavarovalnico za živino v Sloveniji in da bode skušala dobiti prebitek pri Vnovčevalnici za živino kot prispevek k rezervnemu zakladu zavarovalnice. Živinozdravnik Fran Černe je nato poročal o pomenu zavarovanja živine, o načrtih in o pravilih za zavarovalnice; omenil je važnost zavarovanja posebno za manjše in srednje posestnike, katere lahko ravno zavarovanje obvaruje ne le velike škode, ampak tudi gospodarskega propada. Zavarovanje živine pa je v korist ne le posameznemu posestniku, ampak tudi splošnosti. Ono pospešuje živinorejo, pomaga pri zatiranju kužnih boleznih, pomaga dobro izkoriščevati v sili zaklane živali in mrhovino. Potrebo zavarovanja živine so čutili posestniki živine že davno, zaradi tega so ustanavljali društva, ki so podpirala člane, kadar se jim je prigodila nesreča pri živini. največkrat so se zavezali člani med seboj, da bodo po določeni ceni odkupili meso od v sili zaklanih živali. Začeli so tudi ustanavljati zavarovalnice v posameznih krajih; take zavarovalnice so imele malo stroškov in lahko kontrolo, vendar pa v letih, kadar je bilo veliko nesreč pri živini, dostikrat niso moгле zmagovati svojih bremen. Zavarovanje po velikih privatnih zavarovalnih družbah se tudi ni moglo splošno razširiti; take družbe so skrbele v prvi vrsti za svoj dobiček in zaradi tega so zahtevale visoke premije in imele stroga, dostikrat tudi prav zavita pravila. Zavarovalnica za živino ne sme biti naprava, ki bi podjetju dobiček donášalo, pač pa mora biti to dobrodelen zavod, ki svoje dohodke, premije in podpore porablja le za plačevanje škod, ki nastajajo med živino. Na tem principu so osnovane deželne zavarovalnice na Nižjem in Gornjem Avstrijskem, Koroškem, Moravskem itd., ta princip mora veljati tudi za državno zavarovalnico v Sloveniji. Vprejalo naj bi se predvsem zavarovanje za govejo živino; kakor hitro bi bilo mogoče, pa bi se priklopili k zavarovanju tudi konji in pozneje tudi prašiči. Državna zavarovalnica za živino naj se osnuje na podlagi krajevnih zavarovalnic, ki bi se ustanovljale za posamezne kraje. Kjer bi se občina za ustanovitev odločila, bilo bi zavarovanje za vse posestnike v občini obvezno; to bi olajšalo kontrolo, pocenilo zavarovanje in varovalo nepredvidne posestnike. Vse krajevne zavarovalnice bi bile združene v državni zavarovalnici; ta bi predvsem upravljala in nalagala njihovo skupno premoženje, presojevala nastale škode, preračunavala odškodnine, vodil krajevne zavarovalnice in

skrbela za njih pouk. Ko je poročevalco razložil še načrt za ustroj krajevnih zavarovalnic in važnejša določila, ki naj bi se sprejela v pravila, pričela se je debata, katere so se udeleževali poleg načelnika g. prelata A. Kalana in poročevalca skoro vsi udeleženci ankete, med temi posebno gg. vet. nadzornik Korošec, vet. nadz. J. Rajar, posl. K. Škulj, Alojzij Mihelčič, Vinko Resman iz Radovljice, Finžgar iz Breznice, Tekster iz Višnje gore, Stanovnik iz Horjula, Borc iz Šmarce, Iskra iz Hlebec, Grebenc iz Dol. Laz, tajnik združne zveze v Celju Lesničar, strokovna učiteljka živinoreje Malasek in Zidanšek, dr. Sklenilo se je predvsem enoglasno, da naj se ustanovi državna zavarovalnica za živino; dalje se sklene v principu, da mora biti zavarovanje v okolišju krajevnih zavarovalnic obligatorično, vendar pa, ako bi to zadelo v začetku na težave, se lahko prične na temelju prostovoljnosti. Sklene se dalje, da naj zavarovanje velja za vse bolezni, torej tudi za kužne, v primerah, ko bi bila država dolžna plačati odškodnino ali dati podporo, naj bi država nanjo pripadajoči del plačala naravnost zavarovalnici. K zavarovanju naj se sprejema vsa goveja živina, ki je stara vsaj tri mesece, in pa tista, ki pri prigrisatvi še ni 12 let stara. Odškodnina naj se vsakokrat določi tako, da bo zavarovanec dobil od zavarovalnice 80 odstotkov resnične škode. Pri sprejemu naj določi član sam vrednost, za katero naj se zavaruje njegova živina. Vrednost se lahko vsakega pol leta spremeni in ceni naj se vsako govedo posebej. Kot začetna premija naj se določi za vse krajevne zavarovalnice 1 odstotek zavarovalne vrednosti. Prirrdi se tudi načrtu za centralne uprave zavarovalnice. Končno se še sklene, da naj se v enem mesecu vrši anketa še enkrat; na tej naj bi se razpravljalo še o nekaterih točkah, posebno pa o tem, kako bi se moglo kolikor mogoče kmalu vpeljati tudi zavarovanje za konje in prašiče.

Zavarovanje za živino.

(Dalje.)

Naloga zavarovalnice bi bila, pokrivati škodo, ki nastaja njenim članom vsled pogina njihove živine, pri zakolu živali v sili ali pa s tem, da se pri zakonitem ogledu mesa, meso zapleni ali konfiscira. Zadnja določba ima večji pomen, kakor se nam to v prvem hipu zdi. Naši posestniki prodajajo svojo živino mesarjem in živinskim trgovcem dostikrat v oddaljene kraje ali celo v tuje države; tam pa dostikrat na klavnica zaplenijo celo žival ali pa posamezne dele, ali jo pa ne puste prodati v mesnici in jo pošljejo na proste stojnice, kjer se mora ceno prodati. V vseh teh primerih mora škodo trpeti največkrat tisti, ki je živino prodal. Zgodilo se je pogosto, da so po preteku dolgega časa dobili prodajalci, ki so svoje vole na Nemško prodali, naenkrat poročilo in iz klavnice potrdilo, da je bila ta ali ona žival zaplenjena vsled te in te napake ali bolezni. Takemu poročilu je bilo priloženo tudi prijazno povabilo, da naj prodajalec vso škodo poravnava. Kmet, ki je že skoro svojega vola pozabil, je moral vso škodo trpeti, in če se je branil, je imel h

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6

(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, in jih obrestuje po 3% brez kakega odbitka.

Radne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

koncu še sodnijske stroške. Zavarovalnica mora tudi v vseh takih primerah varovati prodajalca živine. Škod pa, ki nastajajo vsled zmanjšanja vrednosti živine, če postane n. pr. bik za plemo nesposoben, če se krava noče več obrežiti ali če se vol ne dá opitati, bi pa zavarovalnica ne pokrivala. — Zavarovalnica naj bi poravnala škodo pri vseh boleznih, torej tudi pri kužnih. Ako je dolžna država po določilih kužnega zakona dati odškodnino ali podporo, prevzela bi vso zadevo zavarovalnica; izplačala bi članu takoj, kar mu gre; od države bi pa zahtevala, da se njej vrne tisti del odškodnine ali podpore, ki ga je dolžna ona plačati. Tako ravnanje je bilo že dosedaj vpeljano pri deželnih zavarovalnicah in tudi z državnimi oblastmi sklenjeno; ustreženo je bilo s tem posebno prizadetemu članu; ni se mu bilo brigati za državno podporo, ki je bila dostikrat negotova in ne čakati nanjo dostikrat cela leta. Zavarovala bi se vsa živina, ki je tri mesece stara in še ne 12 let; ako je bila pa že prej zavarovana, ostane lahko tudi čez to starost.

Zavarovati pa se ne more bolna živina ali živina iz okuženih hlevov, ravnotako ne preveč izrabljena ali drugače zanemarjena živina; izključena bi bila tudi živina živinskih prekupcev in pa živina iz takih hlevov, kjer se postavlja tudi trgovska živina. Kadar bo kak dvom, ali naj se sprejme žival v zavarovanje ali ne, odločil bo o tem odbor krajevnih zavarovalnic, kateremu bodo razmere najbolj znane in kateri bo v prvi vrsti dolžan skrbeti za korist svoje zavarovalnice.

Ena najvažnejših točk je vprašanje visokosti odškodnine, ki jo bo zavarovalnica izplačevala. Načeloma je potrebno, da nosi vedno majhen del škode tisti, ki zahteva odškodnino, tudi sam. To je že zaradi tega potrebno, da se bode vedno trudil bolno ali ponesrečeno žival dobro zdraviti, pravilno oskrbovati in pri življenju ohraniti in se ne zanašal brez skrbi na odškodnino. V splošnem naj bi pa zavarovalnica povračevala 80 odstotkov nastale škode. Ako bi torej poginila živina, ki je vredna 1000 kron in bi ne bilo nikakega skupička zanjo, dobil bi zavarovalec 800 kron; ako bi se pa skupilo za kožo, meso i. dr. 500 kron, dobil bi zavarovani član ves skupiček in ostalo bi še 500 kron škode; od te preostale škode povrnila bi mu zavarovalnica 80 odstotkov, to je 400 kron; vsega skupaj bi dobil torej 900 kron. Ta način odškodovanja se nam zdi najbolj enostaven, ljudem najbolj razumljiv in tudi najbolj pravilen.

Najbolj primerno bi bilo obligatorično, prisilno zavarovanje na podlagi krajevnih zavarovalnic, podobno načinu, ki je v Švici v 17 kantonih vpeljan. Občinski zastop ali pa zbor živinorejcev iz ene občine naj sklepa o tem, ali se naj v njihovem kraju ustanovi krajevna zavarovalnica ali ne. Ako je večina za ustanovitev, velja sklep za celo občino in vsak posestnik je dolžan svojo živino zavarovati, tako da v občini ni stalne živine, ki bi ne bila zavarovana. Lahko se tudi zveže več občin v eno krajevno zavarovalnico; če pa je občina velika, ustanovi se v eni občini po več krajevnih zavarovalnic. Na-

čelo mora biti, da sme biti zavarovalnica le tako velika, da se ljudje med seboj dobro poznajo in da se živina lahko nadzoruje. Vsaka zavarovalnica si izvoli svoje vodstvo ali odbor, cenilce in pa tajnika ali poslovodjo. Vodstvo bi skrbelo za red v zavarovalnici, sprejemalo bi člane in imelo pravico izključevati neprimerne člane, n. pr. take, ki s svojo živino slabo ravna ali z njo le kupčujejo itd.; vodstvo bi imelo tudi važno pravico, dovoljevati izjemno odškodnino takrat, kadar bi po pravih član ne imel pravice do nje.

Glavni namen zavarovalnice je pomagati svojim članom in zato bo lahko odbor pregledal to ali ono krivdo članovo in mu po svoji prevladnosti določil visokost odškodnine. — Cenilci, ki jih bodo volile posamezne krajevnih zavarovalnice iz svoje srede, bodo določali vrednost ponesrečene živali; ugotoviti bodo morali, kakšno vrednost da je imela žival takrat, ko je obolela ali se ponesrečila in ne takrat, ko je vsled bolezni že opešala in shujšala; upoštevati bodo morali tudi vse lastnosti, ki jih je imela žival, in užitek, ki ga je dajala kot plemenska žival, kot molzna krava ali kot vprežna živina. — Glavno delo pri krajevni zavarovalnici bode pa upravljati od članov izvoljeni tajnik ali poslovodja. Poslovodja bo moral pregledati dvakrat v letu vso živino v svojem kraju; sprejemal bode živali k zavarovanju in določil v sporazumu s posestnikom visokost vsote, za katero se naj žival zavaruje; kadar bi se poslovodja in posestnik ne mogla sporazumeti zaradi visokosti zavarovane vsote, odločil bi o tem končno veljavno odbor krajevnih zavarovalnic. Pri poslovodji bode treba naznanjati vsako nezgodo in obolenje pri živini in on bo odločil, kaj naj se zgodi z živaljo, kako naj se zdravi in kako naj se z njo ravna, ali pa če se naj takoj zakolje, da se bo dosegel pravočasno primeren skupiček za žival. Poslovodja bo vodil tudi zavarovalno knjigo in poročal o vseh važnih stvareh ravnateljstvu državne zavarovalnice za Slovenijo.

Vse krajevnih zavarovalnic bodo združene v državni zavarovalnici za živino v Sloveniji s sedežem v Ljubljani, podrejena naj bi bila v prvi vrsti poverjeništvu za kmetijstvo. Državna zavarovalnica bi vodila vse krajevnih zavarovalnic in oskrbovala njihovo premoženje.

Vse vplačane premije in vsi dohodki krajevnih zavarovalnic se bodo zbirali pri državni zavarovalnici in ona jih bode upravljala in plodonosno nalagala. Vendar se bode pa premoženje vsake krajevnih zavarovalnic posebej upravljalo in računski se bodo vodili za vsako krajevno zvezo ločeno. Zaklad vsake krajevnih zavarovalnic se bode rabil za izplačevanje odškodnin pri dotični krajevni zvezi; dobre zavarovalnice torej ne bodo plačevale za slabe in dohodki ene zveze se ne bodo prav nič rabili za poravnavo kod pri kaki drugi zvezi. Državna zavarovalnica bo konec vsakega poslovnega leta poslala vsaki krajevni zavarovalnici obračun o upravi in o stanju njenega premoženja. Državna zavarovalnica bo tudi določala in predpisovala premije; za prvi začetek bo morda kazalo določiti za vse zavaro-

valnice enako visoke premije, pozneje se bodo pa ravnale po njihovem premoženju in po visokosti odškodnin, ki se bodo morale izplačevati posameznim krajevnim zvezam; premije bodo vedno le tako visoke, kakor bo to potrebno za obstoj posameznih zavarovalnic. Ravnateljstvo državne zavarovalnice bo skrbelo tudi za pouk pri posameznih krajevnih zvezah, posebno za pouk poslovodij; ti se bodo morali poučiti, kako naj ravnajo pri nezgodah in obolenju zavarovanih živali, kaj naj storijo, da se jih bo kolikor mogoče veliko število rešilo, vedeti bodo morali poslovodje, kako imajo ravnati, da se pri v sil zaklanih živalih doseže, kolikor mogoče visok skupiček, kje naj se take živali prodajajo in še več takih važnih stvari,

Državna zavarovalnica bo morala tudi skrbeti, da dobi za zavod kolikor mogoče prispevkov iz javnih sredstev, od države, občin, zadrug itd. V Švici prispevajo po posameznih kantonih znatne vsote k premijam za vsako žival; pristojbine od živinskih potnih listov se porabljajo za podporo živinskih zavarovalnic in vsled tega so premije, ki jih plačujejo živinorejci, dostikrat izvanredno nizke. Zeleti moramo, da se bi tudi pri nas uvideli država in mehodajni faktorji, v koliki meri vpliva zavarovanje na gospodarstvo posameznega posestnika in s tem na vse narodno gospodarstvo, dobili bomo z državno zavarovalnico zavod, ki bo v veliko pomoč živinorejcem, kadar jih bo obiskala nesreča in ki bo rešil marsikako posestvo pred gospodarskim propadanjem; poleg tega bo pa tak zavod pospeševal vsaj posredno našo živinorejo in prav znatno koristil splošnosti.

Davščina od vrednostnega prirastka.

(Piše deželni svetnik dr. Josip Dermastia.)

(Nadaljevanje.)

Davščina od vrednostnega prirastka se pobira pri knjižnih in izvenknjižnih prenosih. Davščina pa se ne pobira prav od vseh prenosov, ker zakon pozna prenose, ki davščini od vrednostnega prirastka niso podvrženi.

Oprostitev davščine od prirastka na vrednosti.

Oprostitev davščine od prirastka na vrednosti so osebne in stvarne.

V § 2. zakona so naštetih oni slučajji, v katerih je podana osebna oprostitev davščine od vrednostnega prirastka. Osebno so davščine od vrednostnega prirastka kot otujtelji oproščeni mej drugimi; dežele v območju deželne vlade za Slovenijo in zakladi, ki jih upravljajo in zalagajo; država in zakladi, ki jih država in Slovenija upravljata ali zalagata; zakladi cestnih okrajev in zdravstvenih okrožij, občin in podobčin, če gre za nepremičnine, ki leže v njihovem okolišju, dalje okrajni in krajni šolski zakladi, šolske občine in javne ljudske ter meščanske šole, v kolikor nastopajo kot posebne pravne osebe; božji hrami, nadarbine in občine zakonito priznanih cerkv in verskih družb, kakor tudi njih zakladi in zavodi, ki so določeni za

pokritje stroškov službe božje, dušnega pastirstva in verskega pouka.

Osebnost pravnih in fizičnih oseb niso popolnoma oproščene samo takrat, kadar se nepremičnina otuji, ampak da so kot pridobitelji nepremičnin popolnoma oproščene tudi od jamstva za davščino.

Popolno jasnost naj podasta nastopna primera:

Občina A. je pred leti vkupila za 5000 kron njivo, na kateri naj bi se sezidala šola. Do zidanja šole ni prišlo in občina je prodala potem njivo za 8000 kron. Dasi ravno je dosegla občina pri tej prodaji lep dobiček, ji kot otujiteljici davščine od prirastka na vrednosti ni treba plačati, ker je od plačevanja davščine od vrednostnega prirastka osebno oproščena.

Franc Potokar je prodal občini A. v njenem okolišju ležečo njivo za 8000 kron. Povod tega prenosa se je otujitelju Fr. Potokar prepisala davščina od vrednostnega prirastka v znesku 250 K. Predpisana davščina je od otujitelja Franca Potokar, ki nima nikakega premoženja, neizterljiva. Po § 15., odstavek 2, zakona mora v slučaju neizterljivosti davščine od otujitelja-prodajalca plačati davščino pridobitelj-kupec. Občini pa tudi v tem slučaju ni treba plačati davščine od vrednostnega prirastka, ker je osebno oproščena od jamstva za davščino od vrednostnega prirastka.

Iz stvarnih razlogov so pa oproščeni prenosi:

1. če prirastek na vrednosti ne presega 10 odstotkov pridobitne vrednosti;
2. potom prisilne dražbe.

N. pr.: Andrej Bajt je leta 1912 kupil travnik za 5000 K, katerega je leta 1915 prodal za 5400 K. Ker vrednostni prirastek po 400 K niti ne dosega 10 odstotkov cene 5000 K, za katero je Bajt travnik leta 1912 pridobil, je prenos plačila davščine od vrednostnega prirastka oproščen,

Prenosi, ki niso podvrženi davščini od prirastka na vrednosti.

Prenosi, ki niso podvrženi davščini od prirastka na vrednosti, so navedeni v § 4. zakona in so nastopni:

1. Prenosi vsled smrti na dediče ali volilnojmnike ali po neodplatnih pravnih opravilih med živimi;

2. prenosi zapuščinskih zemljišč na dediče, volilnojmnike in one, ki imajo pravico do dolžnega deleža, v teku razložitve zapuščine;

3. odplatni prenosi od prednikov na potomce ali na zeta (sinah) in med za: konci;

4. zamena zemljišč, ki služijo kmetovanju, v svrhu zaokroženja, v kolikor tista uživa oprostitev, oziroma pristojbin po določilih §§ 1. in 2. zakona z dne 3. marca 1868, drž. zak. št. 17, in zakona z dne 27. decembra 1899, drž. zak. št. 263;

5. prenosi v svrhu zlaganja kmetijskih zemljišč in v svrhu očiščevanja gozdnega sveta tujih osredkov in zaokroženja gozdnih mej po izmeni kmetijskih in gozdarskih zemljišč, če so ti prenosi oproščeni državnih imovinskih prenosnih v zmislu zakonov z dne 7. junija 1883, drž. zak.

št. 92, 93 in 94, ter z dne 21. aprila 1909, drž. zak. št. 131;

6. prostovoljna izmena zemljišč v dosedaj primernejše uravnave stavbišč, če je to dejstvo potrjeno od pristojnega stavbenega oblastva in vrhu tega morebitno izplačilo ne presega 600 K.

V boljše umevanje se mora poudarjati nastopno:

Prenosi nepremičnin po neodplatnih pravnih opravilih n. pr. po daritvi niso podvrženi davščini.

Prenosa pa ni smatrati za neodplatnega takrat, kadar otujitelj v zvezi z njim ali zaradi njega prejme kakšno povratno odplačilo.

Prenos proti odplačilu, ki ne dosega vrednosti predmeta, nima morebiti za posledico oprostite vrednostne razlike od davščine, temveč preračunu vrednostnega prirastka je v takih primerih vzeti za podlago preračunjeno občno vrednost ob času otujitve.

N. pr. Ana Bizjak je stara žena brez otrok. Svoje posestvo izroči stoji zvesti služabnici proti temu, da ji je dolžna dati: jati popolno oskrbo in dosmrtno stanovanje, kar se ceni enkrat za vselej na 6000 kron. Ker je pa ob času izročitve posestvo vredno 14.000 kron, ji razliko 8000 kron podari. — Davščino od vrednostnega prirastka je v tem slučaju odmeriti od obče vrednosti ob času otujitve (izročitve), to je od 14.000 K.

Predpogoje za oprostitev v zmislu točke 4 in 5 navedenega § 4. ima davščini zavezani otujitelj dokazati s predložitvijo dotične odločbe finančne oblasti, v slučajih točke 6. pa s predložitvijo potrdila stavbenega oblastva. (Dalje.)

Listek

Junakinja iz Štajra.

Povest. Prevaža ***

(Dalje.)

Grad Vogelsang stoji teman in zapuščen sredi med cvetečimi drevesi. Po Henrikovem odhodu se je sodnik podal v sobo, odkoder se je videlo proti Vizerfeldu... Tu je z daljnogledom opazoval vse dogodke. Videl je, kako so se v Sirningovi ulici dvigali oblaki dima, kako visoko proti nebu plapolajo plameni, kakor bi brnelo sršenovo gnezdo, se je čul hrušč in trušč množice, vmes pa so pokale puške. Potem je zopet nastal mir. Kaj se je zgodilo? Poloti se ga silno vznemirjenje, gorje če se papežnikom posreči vstajal Nemirno stopa po sobi gorindol in nestrpno pričakuje, kakšen je konec boja. Cuj! Tara, tara, tratatata... to je koračnica štajerskih strelcev. Ko bi trenil, je zopet pri daljnogledu ob oknu... Hal! Kaj je to? Visoko v zraku vidi vibrati zastavo štajerskih strelcev, za njo valujejo množice proti gradu sem... Zmaga! Vračajo se, dobro so opravili, zadušeni je papeški upor. Vrgel je od sebe daljnogled, haha, zopet smo na konju! Stopil je k ženi, ki je ihtič stopila v dvorano, ter ji je veselo rekel:

»Lenica! Se-li še bojiš? Ne jokajte sel Čuješ, kako trobijo rogovi, kako done trobente! To je zmaga, vse je pri kraju. O, moj Henrik! Hčerka junakov mu je dala življenje, junaška žena ga je dojila, junak je od pete do vrha! Plavalaska je povesila glavo in je s prsti trgala nakitje na prsih. »Sedaj pa grem doli,« je nadaljeval Hendel, »da sprejem svo-

jega sina.« Stopal je po marmornatih stopnicah doli do vrat; tu je obstal med rdeče marmornatimi stebri, sonce se mu je igralo črno brado in je z zlate verige, ki jo je nosil okoli vratu, streljalo, zlate trake: v svojem mirnem dostojanstvu je stal tu kakor kralj, ki vidi zmagovalno, s plapolajočimi zastavami se vračati svojo hrabro vojsko. Ha, orožje, zastave, vojaki, vse, prav vse je njegovo. Tarataratata, so že tu, že prihajajo po poti, ki je vsa modra od velikocvetnih svedrcev, ki letos tako zgodaj cvetejo. Ha, stotnik tam-le ima obvezano glavo, uklala ga je pasja sodrga. Toda, kje je Henrik? Na desni je, kjer sicer le stotnik jaha! Ha, kako krasen dečko! Tak je, kakor dan, ki vzvaja in plameni nad gorami! Li naj mu bo žal, da mu je dal prostost, da mu je velel, naj z dejanji poprav, kar je zagrešil, ker, kakor pravi Hendel ne more prositi odpuščanja.

Ne, ni mu žal. Preko ponosnega, zmagovitega sina mu splava oko na vojake — hoj štiri — osem — enajst mož peljejo vklenjenih. O papež, dosti imaš privrženec v Štajru, in še ti so vklenjeni. Tako je prav.

Medtem so se strelci pred gradom postavili v dolgo vrsto, trikrat so zatrobili rogovi in završala je štajerska koračnica. Gifin in Henrik sta razjahala svoje konje in sta stopila pred sodnika, prvi lahko in ponosno, drugi nerodno in okorno. Hendel je podal stotniku roko, toda oko mu počiva le na sinu.

»Vse časti vredni, strogi gospod sodnik,« je začel stotnik Gifin, »vse je v redu, kakor ste nam naročili, prav dobro je šlo, samo v Sirningovi ulici je divjala sodrga. Tukaj so — z roko je pokazal na ujetnike —, ki so nosili orožje in zakrivali upor. Da je ta udušen, je zasluga vašega sina Henrika.«

»To me veseli,« je kratko odvrnil Hendel, ki je podal tudi Henriku roko, na kateri je blestel smaragd, za trenotek je toplo stisnil Henrikovo vitko roko, ki je tičala v zlatih rokavicah. »Prav všeč mi je,« je rekel, »da si se hrabro držal. To je bila tvoja dolžnost in cena tvoje prostosti, tudi si bil to dolžan svojemu očetu. Ti lopovi so torej udrli v mojo nožarno in jo zažgali? Kako ste jih ugnali?«

Stotnik Gifin je sedaj sporočil, kako se je vse godilo. Postavili da so se na Taborju, med tem pa je šel Henrik k rablju po Stefanine reči ter jih ji nazaj prinesel. Nato je nastal v Sirningovi ulici divji ples, sodrga je planila v nožarno, moške s kosami so ji tvorili obrambni zid, ki ga nikakor ni bilo mogoče prederiti. Kar je prišel Henrik s svojimi dvanajsterimi in je napravil pravcati čudež: s puškinimi kopiti je polomil in zdrobil kose; nato se je iz Vizerfelda raznesel glas, da je deklici vrnil njene stvari, so se moške začeli kesati, odložili so orožje in so se dali ujeti. Nihče več ni dvignil roke, vsa zasluga pa gre poğumnemu in odločnemu Henriku.

Zadovoljno in ponosno meni sodnik: »Saj pa kaj drugega tudi nisem pričakoval od njega.« Grize ga samo, da je bil njegov fant pri ubogem dekletu. Je li bilo tega treba? Naj bi bila sodrga naprej kričala: roparji, roparji!, dokler bi ne bil počil eden za drugim!

»Sicer pa,« se zadere na stotnika, »povejte mi, zakaj ste streljali tako pozno? Takoj v začetku je bilo udariti, da bi sodrga ne bila imela časa pustošiti in zažigati. Hvalite Henrikov odločni poğum, kje pa ste bili vi?«

»Gospod sodnik,« odvrne stotnik in briše krvave kapljice, ki mu izpod oči kapajo po licu, »storil sem, kar sem mogel; Henrik pa je mlad in ognjevit. Sedaj imam pa še nekaj na srcu, kar sem vam hotel že preje povedati: Preje sem poprašal strelce, kdo naj jim bo stotnik, če se umaknem jaz, in vsi — dvignil je svoj ubiti, železni glas, ki so ga pa preglašili basovi osemsto strelcev, ki so kakor mogočen vihar zagromeli: »Henrik Hendel! Henrik Hendel!«

Sodnik ni trenil z očmi, prsi mu kipe, ta melodija zveni kakor sladka godba v njegovem srcu.

»Toda, kaj mislite, moj sinko je še vendar premlad,« je opomnil. »Zdi se mi, da hočete, naj mi papežniki še očitajo, da nepravilno naklanjam svojim ljudem službe in časti. Kako boste zagovarjali pred ljudmi, če bo moj enindvajsetletni sin stotnik v Štajru?«

Stari stotnik je prijel Henrika za roko in je rekel: »Jaz vzamem vso odgovornost nase. Henrik, šest kompanij je tvojih, iz srca me veseli, saj imaš pa tudi srce in roko, ki je vredna štajerskega stotnika.«

Sodnikovo žareče oko je krožilo okoli krasne sinove postave. »Hitro si splezal na višavo,« je rekel. Kakor orli so se mu iz motreče duše dvigale ponovne misli. Henrik Hendel, štajerski stotnik, se bo li obnesel? Bo li pohodil papeško zalego, ki še vedno ni izumrla? Bo li pred vsemi junaki sveta pomnožil sijaj Hendelovega imena? Srce se mu pase ob pogledu na krasnega prvorojenca, toda čisto umerjeno mu zveni glas, ko mu pravi: »Dobro. Potrdim tvoje povišanje. Jutri boš prisegel pred mestnim svetom. Odslej zanaprej si v službi mesta Štajer. Brani mesto, varuj je, ne pusti, da bi ga oskrunili tolovaji, naj bo to mesto tvoja ljubezen, kakor je bilo in je še zdaj moja.«

Nato se je sodnik Hendel podal k ujetnikom, ki so blizu stali v vrsti in jih je ledeno mrzlo začel izpraševati po imenu in poklicu.

Oni, ki so opustošili nožarno, so bili uklejnjeni; oni štirje pa, ki so hoteli peljati množice gori v grad, so imeli proste roke.

Sodnik se je važno in dostojanstveno najpreje obrnil proti možem, ki so mu razdejali premoženje, ter jim je rekel: »Udrli ste v mojo hišo požigati in pleniti. Zakaj?«

Možje so povesili proti tlom zagorela čela in so v spornah vrteli svoje žuljave pesti. Eden izmed njih je pogledal kvisku in je rekel: »Strogi gospod, nismo plenili, tudi nismo zažigali. Zažigali so strelci s svojim svincem. Ne bili bi storili tega, pa — žal nam je bilo deklice, ki je tako dobra.«

»Tako, dobra je? Kugo vam je hotela zanesiti iz Venča, zato je dobra, kaj ne? Zaradi vaših žena in otrok, zaradi njih življenja sem jo kaznoval, v zahvalo pa ste mi opustošili premoženje. So vas li tako učili vaši menihi? Vam li kaj takega pridigujejo v vaših cerkvah?«

»Kaj še,« so mrmrali možje in so se temno in negotovo spogledovali. »Kugo je hotela zanesiti — kaj? Saj ni res!« Sicer nam pa nihče ni naročil, sami med seboj smo se domenili.«

Tedaj pa je iz druge vrste nepoklican stopil Zeler, velik in krepak mož okoli 26 let; dva strelca sta ga držala za nevklenjene roke. »Kaj pa vi veste o tem, gospod Hendel, kar pridigujejo naši menihi?« je vprašal sodnika. Nikdar niso naši menihi, ki ste jih vrgli v ječo, kaj slabega pridigali v naših cerkvah, ki ste jih zaprli; nihče izmed nas bi se ne bil uprl, če bi nas ne bili vi sami privedli do tega s svojim trinoštvom, s katerim nas zatirate in ste nas oropali vsake duhovne tolažbe, krivda je vaša ne pa naša.«

»Vsakdo je kriv, le oni ne, ki je zaslužil kazen, to vemo mi sodniki,« je zaničljivo odvrnil Hendel. »Vaš zagovor, nožarski mojster Zeler, je tako jalov in prazen, kakor so zanič vaše kline. Sicer pa, Zeler, ko ste ropali z drugimi kanaljami vred, so vas vodili takrat samo duhovni razlogi? Ha, morda ste pa hoteli obogateti z mojimi klinami, kaj?«

Mladi Hendel je prijel očeta za roko, ki se je vsa tresla od jeze. »Oče! Saj ni tako. Zeler in njegovi trije tovariši niti stopili niso čez prag vaše hiše in se vaših stvari niso dotaknili.«

Zelerju so se divje zasvetile modre oči. »To ni res, da bi bile zanič moje kline!« je kliknil. »Dobre so, četudi niso tako lepe, kakor so vaše, treba jih je samo poskusiti! Vam je lahko, ker ste kralj železninarjev, jaz pa komaj zaslužim košček kruha s svojo pošteno obrtjo; in vi mi očitate mojo revščino, prav vas bodi! Mar so mi vaši noži, še ne maram jih ne, ker vise na njih solze in kri. Še s pratom bi si jih ne hotel dotakniti. Če že hočete vedeti, kaj smo hoteli, pa čujte: Gori v Vogelzang, v vaš grad smo hoteli oboroženi vdreti in vas vprašati: Kaj hočete storiti deklici v zadožbenje, da ste ravnali z njo kakor s vlačugo, da se ne bo reklo, da se v Štajer poštenim, nedolžnim dekletom godi kakor vlačugam? Tudi smo hoteli reči: Dajte nam napaj naše cerkve, katerih ste nas oropali proti vsem postavami in če potem, ko bodo cerkve kopet odprte, udari kuga med nas, vzemite

nam glave in jih postavite na sramotni oder, ne bojimo se. To smo vam hoteli reči, potem pa še to: Ako nočete pravično vladati in soditi, potem pa položite v stran svoj meč, kajti prvo, kar se zahteva od sodnika, je pravičnost, tudi štajerski sodnik ne sme biti izjema.«

Hendel se je hudobno smehljaj: »Rjoveš kakor lev, Zeler. Dobro, prvo je pravičnost. Ti se sklicuješ na pravičnost ti, ki si se z orožjem v roki uprl najvišji oblasti v Štaju — to si je treba zapomniti. Ropar!« je žugajoče dvignil svoj glas. Ne natvezaj pobožnega plašča svojim roparskim in tatinskim mislim in željam. Mar ti je za cerkve! Vedno si najraje posedal po gostilnah.«

»Zasmehujete me, ker sem jetnik!« je zavpil Zeler in je jezno skrčil svojo težko pest. »Reči, ko sem bil še samski fant, sem bil vesel; vesel biti pa še ni greh; sedaj pa imam ženo in otroka; za nju delam in trpim. Nisem lagal, res nam krvave srca zaradi cerkva in zaradi deklice, ki ste jo tako grenko užalili. Tu stojim pred vami ujet, toda, gospod Hendel, pomnite, Štajer je bilo že davno katoliško mesto in je še danes; in če nam takoj ne vrnete vsaj ene cerkve, bo obupano ljudstvo, ki mu jemljete Boga in vsako tolažbo, videlo še hujše reči, kakor je kuga, ki se je bojuje kakor hudica.«

LISTNICA UREDNIŠTVA.

J. Š.: Potne liste iz Nemške Avstrije v Jugoslavijo daje jugoslovansko poslaništvo na Dunaju I., Seilerstädtegasse 3.

A. P. P. v.: Ako ste denar naložen v dunajski poštni hranilnici pravočasno naznanila finančnemu poverjeničstvu, kakor je bilo opetovano objavljeno v časopisih, bode denar dobila potem, ko se bo naredil račun čez vse premoženje Avstroogrške.

Les na prodaj!

Elizabeta Kroll, posestnica v Kozjem št. 53, proda 20 hoi, stoječe v debelosti 1.40 m, 10 minut od glavne ceste v Kozjem.

SVARILLO.

Ljudje, ki hodijo iz Obrij ali od drugod se sprehajati v Taškarsjev gozd, škodo delati po travniku in travo žet, se opozarjajo, da bo vsak, ki se zaloti pri kaki škodi, sodnijsko zasledovan.

VINSKI SODI

25 kom. 4—7 hl, 8 kom. 100—1700 hl po ugodni ceni na pročaj. Naslov pove: I. Jugoslovanski anončni in informacni zavod Bescljak & Rožanc. Ljubljana, Frančevo nabrežje št. 5.

Zenske lase

rezane in mešane kupuje v vsaki množini po najvišji ceni Matija Podkrajšek brivčev, Ljubljana, Sv. Petra cesta 32.

Cementna strešna opeka

najbolj trpežne vrste se dobi pri tvrdki

Ivan Jelačin, Ljubljana Emonska cesta 2. 4792

! Agitirajte za „Domoljuba“ !!

Kuverte s firmo, pisma, račune itd.

izvršuje natančno po naročilu

Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Pozor! Trpežne poljedelske stroje in orodje **Pozor!**

Istnega in tujega izdelka kupite najceneje pri tvrdki!

D. STUCIN

LJUBLJANA Frančevo nabr. 5

Poslano.*

Podpisana posestnica izjavljam, kat lahko v slučaju potrebe s prisego potrdim, da so govornice, ki se širijo o bratih Francetu in Antonu Dolinar iz Gore št. 6, v celem obsegu zlobno izmišljene in brez kake podlage. Kadar bi imenovana sodnijsko nastopila proti obrekljivcem, bom tudi podpisana storila svojo dolžnost.

Muzga pri Pečah, 22. julija 1919.

Ivanka Klopčič.

* Za vsebino pod tem naslovom ne prevzema uredništvo nobene odgovornosti.

POSILANO.*

Slavnemu občinstvu, osobito onemu na deželi, uljudno naznanjam, da ni nihče upravičen na moje ime sprejemati naročil na povečane in druge slike V slučaju, da bi se še kdo izdal za mojega potnika ali izjavljati, da se njegova naročila pri meni izdelujejo, naj mi vsakdo takega sleparja naznani ali izroči bližnjemu orožništvu. S tako pretevo se stranke samo osleparijo, meni pa dela občutna škoda in krađe dobro ime. Naročila na povečane slike sprejemam le direktno in iz vršujem ista najfinije, v splošno zadovoljnost.

D. Rovšek, fotogr. zavod, Ljubljana, Koldvorska ulica 34.

* Za »Poslano« ne prevzema uredništvo nobene odgovornosti.

VABILO

na

redni občni zbor

Mlekarske zadruge na Vrhniki

reg. zadruge z omejeno zavezo,

ki se vrši dne 10. avgusta 1919 ob 3. uri popoldne v Društvenem domu na Vrhniki.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1918.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ovčjo volno

kupi vsako množino in plača najvišjo ceno
V. Vokač, Dvor pri Žužemberku (Kranjsko).

Vrtnarski učenec

z oskrbo v hiši se sprejme. Istotam za delo na vrtu. Plača po tudi dekletu dogovoru. — PAVEL pošteno SIMENC, pokopališki vrtnar, SV. KRIZ, p. MOSTE pri Ljubljani. 4450

Mizarskega vajenca 16 let starega in pomočnika sprejemem takoj. IVAN ZGONC, strojno mizarstvo, CERKNICA 62, Notranjsko. 4551

VINO

rizling in črno dalmatinsko od 56 litrov naprej ter sadjevec in kisa voda se razpošilja po najnižji ceni od podjetja

SILVA VRELEC GUŠTANJ.
Kupijo se stari zamaški.

DRVA

— cele vagone in tudi na m³ oddaja —

GOSPODARSKA ZVEZA VLJUBLJANI

Sprejmeva učenca za pecarsko obrt v dva pridna učenca starosti od 14 do 18 let. Preskrbiva ju za čas učne dobe s hrano in stanovanjem. Učna doba po dogovoru.

Klemenčič & Appa, tvornica pecarskih in lončenih izdelkov v Novemestu.

Kmečko dekletu

se sprejme za vsa hišna opravila pri Kristofu, Sv. Petra nasip 59. — Plača po sposobnosti.

Laneno seme

kupuje

Ljubljanska komercialna družba
Ljubljana, Bleiweisova cesta 18.

Kupujejo se

konji za klanje

po najvišjih dnevnih cenah. V slučaju, da se konj ponesreči, se pride zaklati na lice mesta. Istotam se prodaja fina

konjska mast

po nizki ceni kakor tudi suho meso na drobno in debelo. Za cenjene ponudbe se priporoča

RUDOLF PUŠNIK, LJUBLJANA
Rimska cesta 19.

Miši - podgane stenice - ščurki

in vsa golazen mora poginiti ako porabljaate moja najbolje preizkušena in splošno hvaljena sredstva kot: proti poljskim mišim K 6—, za podgane in miši K 6—; za ščurke K 6—; posebno močna tinktura za stenice K 6—; uničevalec moljev K 3—; prašek proti mrčesu K 3—; mazilo proti ušem pri ljudeh K 3—; mazilo za uši pri živini K 3—; prašek za uši v obleki in perilu K 3—; tinktura proti mrčesu na sadju in na zelenjavi (uničevalec rastlin) K 3—; prašek proti mravljam K 3—.

Posilja po povzetju Zavod za eksport
M. Jünker, Zagreb 1, Petrinjska ulica 3.

Krmila manjka!

Zato se uporabljajo nadomestna sredstva za krmila. Da to krmo živina, perutnina dobro prebavi in popolnoma izkoristi, naj se pri-meša 2 krat na teden krmil, ena pest polna „Mastin“ to je dr. pl. Trnkóczy-a redilni prašek. „Mastin“ Paket velja 3 K, 5 paketov 15 K pošt-nine prosto. 5 paketov zadostuje za 3 mesece za enega vola, kravo ali prašiča, da se zreči. Dobiva se pri vsakem trgovcu.

Glavna zaloga: **Jekarna Trnkóczy**
zraven rotovža v Ljubljani.

Mastin je bil odlikovan z najvišjimi kolajnami na razstavah: na Dunaju, v Parizu, Londonu in Rimu.

Na tisoče kmetovalcev hvall in rabi „Mastin“.

Rudeče maline

za eksport kupuje »Balkan«, trgovska, spedijska in komisjska del. družba, Ljubljana, Dunajska cesta 33. — Prosi se natančne pismene ponudbe.

Večje število

železolivarjev

se išče za stalno, dobro plačano
akordno delo.

Ponudbe naj se pošljejo na naslov:
Smev, tvornica strojeva
u Bjelovaru.

Pravo žolto domače mlo za pranje

1 kg K 14—, — 1 saboček
okoli 3—, kg franko K 49—,
pošilja po povzetju
zavod za eksport

Toaletno mlo po dnevnih cenah

Milo za britje K 3—, 1 kg
K 30—, krema za britje
porcelan, lonček K 0—,
1 dučat K 55—.

M. JÜNKER, Zagreb št. 1, Petrinjska 3.
Z naročilom se prosi poslati tudi oolovico zneska.

Kmetje, naročajte „Domoljuba“

„IWEG“

Dunaj (Wien) VII. Lindengasse 4

Mednarodna družba za izvoz in uvoz blaga

Z O. Z.

! Vskladišči se brezplačno!

Dobavi se takoj iz zaloge:

universal - piugi
štajerske kose (prve znamke)
orodje za klepanje
srpi

osi za vozove
vse orodje za industrijo in obrt
jeklo za orodje
T. in U. nosilce

lopate
krampe
okove za mizarje
podkve
pocinjene vrče za vodo
posodo iz emajla
vse elektrotehn. predmete
orodje za telefon in
brzovjav s pritklinami
telefonski kabel

LJUDSKA POSOJILNICA

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta št. 6

obrestuje hranilne vloge po čistih

3%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem marca 1919 nad 40 milijonov kron vlog in nad 1 milijon enstotisoč kron rezervnih zakladov.

Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.